T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman
Prof. Dr. Kayıhan Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU

YAŞLILARDA SUÇ KORKUSU VE SOSYAL DESTEK: İSTANBUL ÖRNEĞİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNAN APA

İSTANBUL, 2022

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman
Prof. Dr. Kayıhan Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU

YAŞLILARDA SUÇ KORKUSU VE SOSYAL DESTEK: İSTANBUL ÖRNEĞİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNAN APA

İSTANBUL, 2022

ÖZET

Suç korkusu, 1960'lı yıllardan bu yana adli ve sosyal bilimler başta olmak üzere birçok bilimsel alanının ilgi odağı haline gelmiş ve defaten çalışılmıştır. Son yıllarda ülkemizde suç korkusu üzerine yapılan çalışmalar artmaya başlamış olsa da, yaşlı bireylere yönelik olarak yapılan çalışmalar oldukça kısıtlı bulunmaktadır. Yaşlı bireylere ilişkin gerçekleştirilen çalışmamız, huzurevinde yaşayanlar (30 kadın, 30 erkek) ile yakınlarıyla birlikte yaşayanlar (30 kadın, 30 erkek) arasındaki suç korkusu ve sosyal destek ilişkisini saptamak amacıyla 120 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %29.2'si suça maruz kalmamak için geçen yıl günlük aktivitelerini sınırlandırdığını, %21.7'si kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdığını, %95'i gece vakti suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğü bölgelerden kaçındığını bildirmiştir. Cinsiyet değişkeni ile suç korkusu arasında bir ilişki bulunamamışken; yaş değişkenine göre, 65-75 yaşındaki bireylerin 75-85 yaşındaki bireylere göre daha çok mağduriyet korkusu yaşamakta ve daha çok mağduriyet riski algılamakta oldukları belirlenmiştir. Medeni durumda ise, evli bireylerin bekar bireylere göre daha fazla suç mağduriyet korkusu ve mağduriyet riski algıladıkları; sosyal destek düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça suç mağduru olma risklerinin daha fazla artacağı bulgusuna ulaşılmıştır. Bireyin yaşadığı çevresine ait olma ve kendisini güvende hissetme duygusu, sosyal desteğin önemli bir parçasıdır. Yakınlarıyla yaşayan yaşlıların huzurevinde yaşayanlarla göre daha fazla sosyal destek düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Nitekim huzurevi de güvenlikli ve korunaklı olması sebebiyle burada yaşayan birey dışarıdaki risk faktörlerine karşı kendini güvende hissetmekte ve daha az mağduriyet korkusu algılamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yaşlılık, Suç Korkusu, Sosyal Destek.

ABSTRACT

Fear of crime has become the focus of attention of many scientific fields, especially forensic and social sciences, and has been studied repeatedly since the 1960s. Although studies on fear of crime have begun to increase in our country in recent years, studies on elderly individuals are quite limited. Our study on elderly individuals was carried out with 120 participants in order to determine the relationship between fear of crime and social support between those living in nursing homes (30 women, 30 men) and those living with their relatives (30 women, 30 men). %29.2 of the participants reported that they limited their daily activities in the last year to avoid being exposed to crime, %21.7 of them had extra locks on their doors or windows, and %95of them avoid areas that they thought were unsafe for crime at night. While there was no relationship between gender variable and fear of crime; According to the age variable, it has been determined that individuals aged 65-75 have more fear of victimization and perceive more risk of victimization than individuals aged 75-85. In marital status, married individuals perceive more fear of crime victimization and victimization risk than single individuals; Social support levels were also found to be higher. It has been found that as the perceived social support level increases, the risk of being a victim of crime will increase more. An individual's sense of belonging and feeling safe is an important part of social support. It has been determined that the elderly living with their relatives have a higher level of social support than those living in a nursing home. As a matter of fact, since the nursing home is secure and sheltered, the individual living here feels safe against external risk factors and perceives less fear of victimization.

Keywords: Aged, Fear of Crime, Social Support.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR ..... **ix**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**

KISALTMALAR ..... **xii**

1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**

2. GENEL BİLGİLER **5**

2.1. Yaşlılık 5

2.1.1. Yaşlılığın Tanımı 5

2.1.2. Yaşlılığın Türleri 7

2.1.3. Yaşlı Nüfusa İlişkin İstatistikler: 8

2.1.4. Sosyal Hizmette Yaşlılık: 10

2.1.5. Huzurevinde Kalan Yaşlılar 13

2.1.6. Evde Barınan Yaşlılar 14

2.1.7. Gerontoloji 14

2.2. Sosyal Destek 15

2.2.1. Yaşlılarda Sosyal Destek 16

2.3. Suç Korkusu 17

2.3.1. Savunmasızlık (İncinebilirlik) Teorisi: 21

2.3.1.1. Cinsiyet 22

2.3.1.2. Yaş 23

2.3.1.3. Sosyo-Ekonomik Statü 25

2.3.2. Mağduriyet Teorisi 26

2.3.2.1. Doğrudan Mağduriyet 27

2.3.2.2. Dolaylı Mağduriyet 27

2.3.2.3. Medya ve Suç Korkusu 28

2.3.3. Düzensizlik Modeli 29

2.3.3.1. Kırık Camlar Teorisi 30

2.3.4. Toplumsal Kaygı Modeli 31

2.3.5. Yaşlılarda Suç Korkusu 32

2.3.6. Suç Korkusu ve Sosyal Destek İlişkisi 34

3. GEREÇ VE YÖNTEM 37

3.1. Tez Konusunun Yöntemi 37

3.2. Tez Konusunun Veri Toplama Araçları 38

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu 38

3.2.2. Suç Korkusu Ölçeği 38

3.2.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 38

3.2.4. Mini Mental Test 39

3.3. Verilere İlişkin Analiz Yöntemi 39

3.4. Sınırlılıklar 40

4. BULGULAR 42

5. TARTIŞMA 61

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 72

7. KAYNAKÇA 75

8. EKLER 90

8.1. Etik Kurul Onayı 90

8.2. Ölçek İzinleri 92

8.2.1. Suç Korkusu Ölçeği İzni 92

8.2.2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) İzni 92

8.3. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu 93

8.4. Kişisel Bilgi Formu 94

8.5. Suç Korkusu Ölçeği 96

8.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 100

8.7. Mini Mental Durum Testi 101

9. ÖZGEÇMİŞ 102

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi –Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın gerçekleştirilmesinde, kıymetli zamanını bana ayırarak değerli görüş ve tecrübelerini benimle paylaşan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Kayıhan Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU'na ve ayrıca çalışmam boyunca kıymetli zamanını bana ayırarak değerli görüş ve önerileriyle bana her zaman destek olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Neylan ZİYALAR 'a büyük katkıları için sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Öğrencisi olmaktan ötürü gurur duyduğum Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsünün tüm hocalarıma katkı ve emekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca her zaman desteklerini hissettiren, bana güç ve umut kaynağı olan sevgili aileme,

Araştırmam boyunca çalışmaya büyük katkılar sunan kıymetli dostlarıma,

Zorlu Covid-19 pandemi sürecinde vakitlerini ayırarak çalışmaya katılan değerli katılımcılara teşekkürü bir borç bilirim.

Sinan APA

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kişisel Bilgilere Ait Tanımlayıcı Veriler 42
Tablo 2: Katılımcıların Medeni Durumuna ve Yaşamına Ait Tanımlayıcı Veriler 43
Tablo 3: Kendisinin veya Yakınlarının Suç Mağduru Olup Olmadığını Öğrenme 44
Tablo 4: Komşuluk ve Yakın Çevre İlişkisi 44
Tablo 5: Olası Suç Eyleminde Bireyin Fail Profili 45
Tablo 6: Bireyin Suç Mağduru Olmamak Adına Aldığı Önlemler 46
Tablo 7: Katılımcıların Huzurevinde Yaşamasına İlişkin Tanımlayıcı Veriler 47
Tablo 8: Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçekler Ortalama Puanları 48
Tablo 9: Huzurevinde Yaşayan Bireyler ile Yakınlarıyla Yaşayan Bireylerin Ölçeklere Göre Karşılaştırılması 48
Tablo 10: Huzurevinde Yaşayan Bireyler ile Yakınlarıyla Yaşayan Bireylerin Değişkenlere Göre Karşılaştırılması 49
Tablo 11: Cinsiyet Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması 51
Tablo 12: Yaş Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması... 52
Tablo 13: Medeni Durum Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması 53
Tablo 14: Eğitim Durumu Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması 54
Tablo 15: Gelir Durumu Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması 55
Tablo 16: Çocuk Sayısı Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması 56

Tablo 17: Tüm Gruplar İçin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi 57
Tablo 18: Yakınlarıyla Yaşayan Yaşlı Bireylerin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi 58
Tablo 19: Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi 58
Tablo 20: Gruplarda ÇBASDÖ ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki 59

KISALTMALAR

BM : Birleşmiş Milletler

ÇBASDÖ : Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

IASSW : International Association of Schools of Social Work

IFSW : International Federation of Social Workers

MSPSS : Multidimensional Scale of Perceived Social Support

SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Yaşlanma psikolojik, kronolojik, sosyolojik ve biyolojik açıdan önlenmesi mümkün olmayan çok yönlü bir gerileme sürecidir. Kronolojik yaşlanma doğumdan itibaren geçen süre ya da takvim yaşı olarak ifade edilirken; biyolojik yaşlanma ise zaman, mekan ve çevre şartlarına bağlı olarak bireyin anatomik yapısındaki değişimleri açıklamaktadır. Psikolojik yaşlanma, bireyin yaşam süresine bağlı olarak zihinsel fonksiyonlardaki değişime işaret ederken; ekonomik yaşlanma ise, yaşlı bireyin yaşadığı gelir kaybının etkisini göstermektedir. Yaşlanma kavramının son boyutu olan toplumsal boyut ise bireyin içinde doğduğu toplumda, "doğumda beklenen yaşam süresi" olarak belirtilmektedir (Yücel, 2020). Dolayısıyla yaşlılık, bireyin kontrolü dışında meydana gelen ve çevreye uyum sağlama yetisinin azaldığı bir gelişim dönemi olarak tanımlanmaktadır. DSÖ 1970'li yıllarda, yaşlılık sınırını 60 yaş ve üzeri bireyler olarak kabul etmiş olmasına karşın, günümüzdeki endüstrileşmiş toplumlar emeklilik başlangıç yaşını 65 yaş olarak kabul etmiştir. Buna göre, yaşlılık da üç döneme ayrılmıştır. 65-74 yaş arası genç yaşlılık, 75-84 yaş arası orta yaşlılık ve 85 yaş üzeri ileri yaşlılık (ihtiyarlık) evresidir. Bu süreç hayat boyu devam etmekte; başlangıç ve bitiş anı kesin olarak belirlenememektedir (Altındiş, 2013). Bu sebeple yaşlılık, insan gelişiminin ve yaşamının son evresi olmakla beraber yaşam çizgisinin sürekli azalma eğiliminde olduğu bir süreçtir. Yani, belli bir yaştan itibaren insan yaşamında, fiziksel, psikolojik ve zihinsel tepkilerdeki değişiklikler, yaşam aktivitesinde bir azalma ve fiziksel yeteneklerinin kısıtlanmasıyla ifade edilen evrimsel bir süreçtir (Beğer ve Yavuzer, 2012). Yaşlanma, yaşın ilerlemesiyle beraber hücre, doku, organ ve sistemlerde meydana gelen ve geri dönüşümü mümkün olmayan değişikliklerin bütünü olmakla beraber, vücut fonksiyonlarında gerileme ve yavaşlamanın belirgin olarak görüldüğü doğal ve kaçınılmaz bir dönemdir (Kalınkara, 2016).

Suç mağduru olma korkusu, literatürde suç korkusu olarak adlandırılmaktadır (Özaşçılar, 2006). Literatürde suç korkusunun çeşitli tanımları mevcuttur. Temel olarak suç

korkusu, geleceğe yönelik bir endişeyi ifade etmektedir. Yani gerçekleşen bir suçun mağduru olmaktan ziyade, gerçekleşebilecek bir suçun mağduru olma ihtimaline karşı yaşanan korkuya işaret etmektedir (Hale, 1996). Ferraro (1995) ise, bireyin suçla ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği duygusal korku ve endişe olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte Ward (1990), *"güvenlik duygusunun eksikliği ve savunmasızlık duygusu"* olarak açıklamıştır (Bruges, 2006).

1970'lerden bu yana sosyal bilimler alanında çokça araştırılan suç korkusu, adli bilimler için de önemli bir konu haline gelmiştir. Günümüzde suç korkusu ile ilgili yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Suç korkusu, özellikle bir "kent sorunu" olarak da görülmektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler başta olmak üzere; özellikle hızlı kentleşme, yaygın alkol ve madde kullanımı, nüfus artışı, sosyo-kültürel farklılıklar ve buna bağlı ortaya çıkan çatışmalar, önemli risk faktörleri olarak kabul edilmektedir (Hale, 1996; Kızmaz, 2012). Yapılan araştırmalara göre; kentte yaşayan bireylerin suç korku düzeylerinin, diğer bölgelerde yaşayan bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu farklılığın en önemli sebepleri olarak kentlerin kalabalık ve heterojen yapısı, sosyal kontrol yetersizliği ve güvenlik zafiyeti sayılabilir (Özaşçılar, 2015; Karasu, 2012). Çünkü suç korkusu, birey ve toplum üzerinde çeşitli tahribatlara sebep olan önemli bir olgudur. Bireyler arasında güvensizlik duygusunun hakim olmasıyla birlikte, karşılıklı etkileşimlerin minimum düzeye indirilmesine sebep olabilmektedir. Bu gibi faktörler, toplumsal dayanışma ve duyarlılığın azalmasına, meydana gelen bir olaydan dolayı kendisinin veya yakının zarar görebileceği endişesiyle müdahale etmekten kaçınmasına yol açmaktadır (Çoklar ve Solak, 2017).

Suç korkusu insanlar üzerinde çeşitli olumsuz duygusal, psikolojik ve fizyolojik sonuçlar doğurabilmekle birlikte; bireyin toplumsal yaşamdan izole olmasına ve savunmasızlık hissi yaşamasına sebep olabilmektedir (Hale, 1996). Bazı araştırmacılara göre, suç korkusunun gerçek suç mağduriyetinden daha yaygın olduğu düşünülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki suç korkusu verilerinin, gerçek mağduriyetten daha yaygın olduğunu

göstermektedir (Warr, 2000; Lee ve Earnest, 2003). Suça karşı kaygılanmanın mağduriyet riskini arttırırken, kadınlar ve yaşlılar gibi toplumun daha savunmasız bazı üyeleri için suç korkusu, günlük yaşamsal faaliyetlerin ciddi şekilde azalmasına ve yaşam kalite standardının düşmesine sebep olabilmektedir (Johnson, 2005).

Yaşlılık ve suç korkusu ile önemli derece ilişkili olan sosyal destek ise, bireye psikolojik ve maddi açıdan destek sağlayarak, başa çıkma becerisini arttıran kişiler arası ilişkiler ağı olarak tanımlanmaktadır. Yani, bireyin duygusal gereksinimlerine, başkalarının da duyarlı olduğunu hissetmesidir. Bu açıdan sosyal destek, bireyin stresli olaylarla başa çıkarken, mevcut sosyal ağlardaki psikolojik ve maddi kaynakları kullanmasını, sosyal gereksinimlerini karşılamasını ve amaçlarını başarmasını sağlar. Sonuç olarak, bireyin duygusal açıdan güçlenmesine ve kendine duyduğu güvenin artmasına imkan sunmaktadır (Şahin, 2019).

Yapılan alan yazın incelemesi sonucunda, yaşlı popülasyonunda suç korkusu ve sosyal destek ilişkisine yönelik olarak çok fazla çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerdeki suç korkusu ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi belirlemek, çalışmamızın önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmamızın amacı; huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireyler arasındaki suç korkusu ve sosyal destek ilişkisini saptamaktır. Çalışmamız, aşağıda belirtilen sorular üzerine yapılandırılmıştır:

1) Huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireyler arasında; suç korkusu ve sosyal destek düzeyleri demografik değişkenlere (cinsiyet, medeni durum gibi) göre farklılaşmakta mıdır?
2) Suç korkusu ve sosyal destek değişkenleri açısından huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireylerin oluşturduğu gruplar arasındaki istatistiki ilişki ne yöndedir?

3) Suç korkusu ve sosyal destek arasında demografik değişkenler açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki var mıdır?
4) Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu düzeylerinde sosyal desteğin olumlu bir etkisi var mıdır?
5) Yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu düzeylerinde sosyal desteğin olumlu bir etkisi var mıdır?

Çalışmamızın amacı doğrultusunda ise hipotezlerimiz aşağıda verilmiştir.

1) Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin, yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireylere kıyasla suç korku düzeyleri daha yüksek ve sosyal destek düzeyleri daha düşük olacaktır.

2) Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin sosyal destek alma düzeyleri azaldıkça suç korkusu puanları artacaktır.

3) Yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireylerin sosyal destek alma düzeyleri arttıkça, suç korkusu puanları azalacaktır.

4) Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

5) Yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yaşlılık

2.1.1. Yaşlılığın Tanımı

Bireyin yaşam süresi boyunca gelişip olgunlaşmasıyla birlikte kendine özgü fizyolojik ve psikolojik değişimlerin ortaya çıkması, insan yaşamının son evresidir (Kurt, Beyaztaş ve Erkol, 2010; Kalınkara, 2016). Yaşlılığın tek bir tanımı olmamakla beraber birçok alanda farklı şekillerde açıklanmıştır. Yaşlılık ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalarda Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün tanımı esas alınmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı, "bireyin kontrolü dışında meydana gelen ve çevreye uyum sağlama yetisinin azaldığı bir gelişim dönemi olan 65 yaş üzeri bireyler" olarak tanımlamaktadır (Gökçe Kutsal, 2003; Yılmazer, 2013). 21. yüzyılda bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, tıpta etkin tedavi yöntemlerinin kullanılması ile gelen değişim, insanların yaşam süresi uzamasına imkan sağlamıştır. Yapılan çalışmalar, dünya nüfusu ile birlikte yaşlı nüfusunun da arttığını göstermektedir. Nüfus piramitleri incelendiğinde; geçmişte geniş taban-dar tavan (doğum oranlarının yüksek olup-yaşlı nüfus sayısı ve oranının az olması) olan piramitlerin, günümüzde dar taban-geniş tavan (doğum oranlarının azalması, yaşlı nüfusun sayısı ve oranının artması) olma yönünde bir değişimin olduğu görülmektedir. Bu durum, toplumsal yaşlılığın küresel bir sorun olarak ön plana çıkmasına sebep olmaktadır (Tufan, 2003; Tufan, 2007).

Yaşlılık, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda da öne çıkan bir konu haline gelmiştir. Buna bağlı olarak, son yıllarda yaşlılık üzerine yapılan araştırmalarda artış gözlenmektedir. Yaşlılık, yaşlanma olgusunun gerçekleştiği uzun soluklu bir süreci ifade etmektedir. Çünkü yaşlanma, tüm canlılarda yaşam etkinliklerinin giderek azaldığı ve ölümle bitecek kaçınılmaz bir son olarak tanımlanmaktadır (Akçay, 2011). Özellikle kırsal alandan kentsel alanlara olan göçler başta olmak üzere modern çağın yarattığı değişim, geleneksel aile

kavramının temellerinde yıkımlar meydana gelmiştir. Modernleşmeyle birlikte geniş aile kavramı, günden güne azalarak çekirdek aile kavramı ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak yaşlıların çoğu ailelerinden ayrı yaşamakta; hastalıkları ve yalnızlıkları ile baş etmek zorunda kalmaktadır. Yaşlıların bakım ve sorumluluğu, daha önce aileleri tarafından karşılansa da, günümüzde devlet ve yerel makamlar, sosyal güvenlik kurumları ile sosyal hizmetler tarafından karşılanmaktadır (Kalınkara, 2012; Sevil, 2005).

Yaşlılık ve yaşlanma kavramları arasında belirgin bir ayrım olmamasından ötürü sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Ancak "yaşlılık" kelimesinin yaşlı olma, yaş arttıkça yaşa bağlı değişimlerin görülmesi, "yaşlanma" kelimesinin ise doğal bir süreç olan yaş artması anlamına geldiği görülmektedir (Beğer ve Yavuzer, 2012). Yapılan araştırmalar incelendiğinde yaşlılığın yaş ile bağlantılı olarak ele alındığı görülmektedir. Bu araştırmaların dayandığı kriterler genel olarak Dünya Sağlık Örgütü'nün yaşa göre belirlediği kriterlerdir. DSÖ, resmi internet sitesinde gelişmiş ülkelerin çoğunun 65 yaş ve üzerini yaşlı birey olarak gördüğünü belirtmektedir. Ancak bu yaş sınırın genellikle ülkelerdeki emekli olma yaşına göre değiştiği görülmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) beyanlarına göre, 60 yaş ve üzeri olan kişiler yaşlı nüfus kapsamına girmektedir. Temel olarak ise yaşlılık üç farklı boyuta sahiptir: Doğumlar arasındaki göreceli zaman farkının olması (birinden daha yaşlı olmak), mutlak yaş ("n" yaşında olmak) ve öznel olarak biyolojik açıdan yaşlı görünmektir (Tufan, 2002). Neugarten ise yaşlılığı kendi içinde bir takım farklılıklar bulunması sebebiyle kronolojik olarak üç bölüme ayırmıştır; 65-74 arası genç yaşlılık, 75-84 arası orta yaşlılık, 85 ve üstü ileri yaşlılık kategorisine alınmıştır (Koşar, 1996). Yaşlı nüfusun dünya genelinde artması ve özellikle gelişmiş ülkelerde ortalama yaşam süresinin önemli ölçüde uzaması sebebiyle, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu kategoriye 100 yıl yaşayan "asırlık" ve 110 yıl yaşayan "süper asırlık" olmak üzere iki grup daha eklemiştir. Yaşlılıkta, 75 yaş ve sonrası bağımlılığa geçiş dönemi, 80 yaş ve üzeri bakım ihtiyacının ortaya çıktığı yaş dönemi olarak görülmektedir. Dolayısıyla yaşlılık,

bireyin sosyal statüsünün değişmesi, aktif iş hayatının sona ermesi, sosyal çevresinin ve buna bağlı sosyal ilişkilerinin değişime uğraması, bireyin kendisini değersiz hissetmesi, baş etme becerilerinin azalması gibi sosyal alanda her türlü yaşam zorluğunun yaşandığı bir evre olarak da görülmektedir. Yaşlıların bu sürece daha kolay uyum sağlayabilmesi için devletlerin yaşlılık refahı alanında gerekli önleyici stratejiler planlaması; sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji ve geriatri bilimlerinin etkin bir şekilde ve doğru hizmet modellerini benimseyerek çalışmalar yapması son derece önemlidir.

2.1.2. Yaşlılığın Türleri

Yaşlanma psikolojik, kronolojik, biyolojik ve sosyal boyutları olan çok yönlü bir gerileme sürecidir (Akçay, 2011). Bu süreçler, özelliklerine göre şu şekilde tanımlanmaktadır:

Kronolojik Yaşlanma: İnsanın doğumundan itibaren, içinde bulunduğu güncel zamana kadar geçen süre ya da takvim yaşı olarak ifade edilmektedir (Canatan, 2008).

Biyolojik Yaşlanma: Anne karnında döllenme ile başlayan bir süreçtir (Kaptan, 2017). Zaman, mekan ve çevre şartlarına bağlı olarak bireyin anatomisinde meydana gelen değişimle birlikte; hücre, doku ve organizmanın zaman içerisinde geri dönüşü olmayacak biçimde tahrip olması, fiziksel yetersizliğin artması, vücudun yapı ve fonksiyonlarında meydana gelen değişimleri ifade etmektedir (Kalınkara, 2016; Canatan, 2008). Yaşlılıkta, insan vücudunda bazı önemli değişiklikler meydana gelir. Enerji potansiyeli azalır, bedensel fonksiyonlar azalır, beyindeki oksijen değişimi ve kan akışı bozulmasıyla beraber bir dizi olumsuz fizyolojik değişim gözlemlenir. Artan psikolojik yorgunluk, düşünce ve algılamanın yavaşlamasıyla tepkilerde gecikme, hafızanın zayıflaması gibi durumlar bilişsel alanda önemli ölçüde fark edilecek belirgin değişimlerdir (Bulduk, 2014).

Psikolojik Yaşlanma: Bireyin yaşam süresine bağlı olarak zihinsel işlevlerindeki meydana gelen değişimdir (Kitiş, 2017). Yaşlanmayla birlikte yaşanan fizyolojik değişimler yaşlıların kendini değersiz, işe yaramaz ve yetersiz hissetmesine sebep olabilmektedir. Aynı zamanda uyum sorunlarını ortaya çıkarmakta ve ruhsal çöküntüler yaşanabilmektedir. Bu değişimler, kronolojik yaş artışıyla birlikte bireyin, hafıza, algılama, öğrenme, problem çözme ve baş etme gibi zihinsel fonksiyonlarında yeti yitiminin olmasına yol açmaktadır. Bu dönemin diğer bir özelliği, bireyde ruhsal açıdan bazı farklılıkların meydana gelmesidir. Karamsarlık, kendisini fazlalık ya da yük gibi görme, geçmişe göre daha az istekli olma, yakınlarını kaybetme korkusu, ölüm endişesi gibi duygular yaşanılabilmektedir. Dolayısıyla yaşlı birey, geçmiş yaşamına özlem duymakta, eski alışkanlıklarını sürdürmeye yönelik yoğun arzu taşımakta ve geleceğe kaygı ile yaklaşıp yeniliklere adapte olmakta zorluk yaşamaktadır (Eyüboğlu, Şişli ve Kartal, 2012).

Sosyal Yaşlanma: Yaşlanmanın bir diğer boyutu olan sosyal yaşlanma; bireyin içerisinde yaşadığı toplumdaki aile hayatı, sosyal ilişkileri, rolleri ve görevlerinin zaman içerisinde çeşitlenerek zenginleşen hayat deneyimleri olarak ifade edilmektedir (Canatan, 2008). Örneğin, erkeğin gençken başlayan babalık rolü sürdürülürken, yaşlanınca bu role dedelik rolü de eklenmektedir. Bu dönemde yaşlıyı birçok rol değişikliği beklemektedir. Bireyin iş hayatından çekilmesi, sosyal hayata katılımının azalması, yaşam standardında meydana gelen değişimler, ekonomik yetersizliğin artması, üreticiyken tüketici konumuna geçmesi, karşılaştığı yeni değişimlerdendir (Karadakovan, 2014).

2.1.3. Yaşlı Nüfusa İlişkin İstatistikler:

Birleşmiş Milletler'in nüfus tahminlerine göre, 2020 yılı için yaklaşık 678 milyon kişinin yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş ve üzeri bireylerden oluştuğu ve bu sayının genel

nüfus içerisindeki oranının %92'sini oluşturduğu açıklanmıştır. 2050 yılında bu oranın %16 olması ön görülmektedir (TÜİK, 2021). Türkiye İstatistik Kurumunun 2020 yılı verilerine göre ülkemizde yaşlı nüfus sayısının 7 milyon 953 bin 555 kişi olduğu ve yaşlı nüfusun, genel nüfus içerisindeki oranın %9.5 olduğu bildirilmiştir. Nüfus projeksiyonlarına göre bu oranın 2030 yılında %12,9, 2060 yılında da %22,6 olacağı tahmin edilmektedir. Yaşlı nüfusun %44.2'sini erkek nüfusun ve % 55.8'ini kadın nüfusun oluşturduğu açıklanmıştır. Yaş grubuna göre incelendiğinde yaşlı nüfusun %63,8'inin 65-74 (genç yaşlı) yaş grubunda, %27,9'unun 75-84 (orta yaşlı) yaş grubunda ve %8,4'ünün 85 ve daha yukarı (ileri yaşlı) yaş grubunda yer aldığı belirtilmektedir. Yaşlı nüfusun %0,1'ini oluşturan 100 yaş ve üzerindeki yaşlı kişi sayısı 5 bin 780 kişi olarak belirlenmiştir. Hayat tabloları 2017-2019 sonuçlarına göre; doğuşta beklenen yaşam süresi, Türkiye geneli için toplamda 78,6 yıl iken; bu oran kadınlarda 81,3 yıl ve erkeklerde 75,9 yıl olarak belirlenmiştir. Genel olarak kadınlar erkeklerden daha uzun süre yaşamakta olup, doğuşta beklenen yaşam süresi farkı 5,4 yıl olarak ölçülmüştür (TÜİK, 2021).

Yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının %10'u geçmesi, nüfusun yaşlandığının önemli bir göstergesidir. Ülkemizde yaşlı nüfus, diğer yaş gruplarına göre her geçen yıl yüksek bir hız ile artış göstermektedir. Geçmişteki ve günümüzdeki nüfus piramitleri kıyaslandığında; bilim ve teknolojinin gelişmesiyle sağlık alanında kaydedilen gelişmeler, hayat standartlarının ve refah düzeyinin artmasına karşılık, ülkemizdeki doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki düşüş, nüfus yapısının değişmesine sebep olmuştur. 2015 yılında 31,0 olan ortanca yaş, 2020 yılında 32,7 olmuş ve 2060 yılında 42,3 olacağı öngörülmüştür. 5 milyon 903 bin 324 hanede (%24,0) en az bir yaşlı fert yaşadığı ve en az bir yaşlı fert bulunan 5 milyon 903 bin 324 hanenin,1 milyon 478 bin 346'sının yalnız yaşayan yaşlı bireylerden oluştuğu görülmüştür. Bunların %75,7'sini yaşlı kadınlar, %24,3'ünü ise yaşlı erkekler oluşturmaktadır. Ülkemizde yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu il %19,8 ile Sinop ve en düşük olduğu il ise %3,4 ile Şırnak olmuştur (TÜİK, 2021).

2.1.4. Sosyal Hizmette Yaşlılık:

Sanayileşmeyle birlikte kırsal alandan kentsel bölgelere doğru gerçekleşen yoğun göçler neticesinde aile yapısında önemli değişimler meydana gelmiştir. Yeni aile yapısında yaşlının statüsü, önemi ve gücü önemli ölçüde azalmıştır. Ülkemizde son yıllarda yaşlı nüfusun yüksek hızda artış göstermesiyle beraber toplum içerisinde yaşlılık önemli bir sorun haline gelmiştir (Danış, 2007; Ergün ve ark., 2003). Sosyal güvenlik sistemi içerisinde yer almayıp maddi yetersizlikler yaşayan, yoksul ve kimsesiz yaşlıların bakım ve sorumluluğu, değişen dünya ve toplumlarda geleneksel yardımlaşma kültürünce karşılanamamaktadır. Ayrıca ekonomik gücü yerinde olmasına karşılık ilerlemiş yaşı sebebiyle yalnız kalan ve çevresindekilere yük olmak istemeyen yaşlı bireylerin de dinlenebilecekleri yatılı kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla toplum artık yoksul ve kimsesiz yaşlıya bakmayı bir sorumluluk olarak görmekte ve bu görevi devlete yüklemektedir (Kaçar Gitmez, 2000).

IFSW ve IASSW (2014), 2000 yılında tanımladığı sosyal hizmet mesleğini, değişen toplum yapısı ve ihtiyaçlara yönelik yeniden revize ederek şu şekilde ifade etmiştir: Sosyal hizmet mesleği, sosyal değişim ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların özgürleşmesini ve güçlenmesini destekleyen, akademik ve uygulamalı bir disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerine odaklanmaktadır. Temellerini sosyal hizmet kuramları, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve uygulamadan elde ettiği bilgilerden almaktadır. Bu amaçla sosyal hizmet, yaşamda karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin sağlanması için insanlar ve toplumsal yapılarla meşgul olmaktadır (IFSW, 2014). Dolayısıyla sosyal hizmet, profesyonel bir yardım mesleğidir. Bireylerin sorun çözme becerilerini arttırmak; kaynak, hizmet ve fırsatlar sağlayan sistemler ile bireyler arasında bağlantı kurmak; sosyal politikanın gelişmesine katkı vermek ve risk altında bulunan dezavantajlı grupları desteklemek amacıyla çalışmalarını yürütmektedir (Zastrow, Aykara, Beyazova ve Yakut Çakar, 2016). Bu kapsamda sosyal hizmetin amacı, insanların yaşam içinde sosyal

işlevselliklerini yerine getirmelerine ve karşılaştıkları sorunlar ile baş edebilmeleri için becerilerini geliştirmelerine yardım etmektir. Bireye, ihtiyaçlarını yeterli ölçüde karşılamasına olanak vererek, çevresel koşullarını geliştirmelerine imkan sunmaktadır (Duyan, Sayar ve Özbulut, 2008).

Yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamasında, yaşlıların sosyal çevrelerinde karşılaştıkları sorunların çözülmesi veya en aza indirilmesi için ihtiyaç duyulan müdahaleleri içermektedir. Bu müdahaleler, yaşlı bakıma muhtaç ise sosyal bakım programı geliştirilmesini, yaşlının sosyal rahatsızlıkları ve sosyal sorunları çok öndeyse ya da kronikleşmişse sosyal tedavi programı uygulanmasını, çevresine ya da topluma uyumu aksıyor ise sosyal uyumun sağlanması amacıyla sosyal rehabilitasyon programı uygulanmasını kapsamaktadır (Tomanbay, 2007). Ülkemizde sosyal hizmetlerin sunumunda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yetkilidir. 1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) yasası kapsamında, yaşlı bireylere sunulacak hizmetler belirtilmiştir. Sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde olan ve korunmaya, bakım, yardıma ihtiyaç duyan yaşlı bireylere; etkin sosyal hizmet müdahaleleri ile doğru hizmeti sunmak, devletin kontrolünde gönüllü kişi veya kuruluşların katılımı sağlanarak bir bütün halinde gerçekleştirilmektedir. Bu amaç doğrultusunda yaşlı bireyler için huzurevleri (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kamu Kurum ve Kuruluşları ve özel sektöre bağlı Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi) kurulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda yaşlılara yönelik olarak yine bakanlık bünyesinde, hizmet veren gündüzlü Yaşlı Hizmet Merkezleri ve Evde Bakım Ücreti gibi sosyal hizmet modelleri de uygulanmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı ve Belediyeler tarafından evde bakım (sağlık) hizmetleri sunulmaktadır.

21.02.2001 tarihinde Resmî Gazete'de 2828 sayılı Kanun'un 15. maddesi doğrultusunda 24325 sayılı "Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği" yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğe göre;

- 60 ve üzeri yaşa sahip olmak,
- Akıl ve ruh sağlığının yerinde olması,
- Uyuşturucu madde ya da alkol bağımlısı olmamak,
- Bulaşıcı hastalığı bulunmamak,
- Sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde olduğu, sosyal inceleme raporu ile belirlenmiş olması,
- Sürekli tıbbi bakım ve tedavi gerektiren ağır bir hastalık veya engeli bulunmamak,
- Günlük yaşam faaliyetlerini (yeme, içme, banyo, tuvalet vb.) bağımsız olarak yapabilecek nitelikte olmak huzurevlerine kabul edilecek yaşlılarda aranan nitelikler olarak belirlenmiştir.

Tablo 1: Türkiye'de Bulunan Huzurevlerinin Sayıları ve Kapasiteleri (2021)

	Sayı	Kapasite	Doluluk
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Huzurevleri	162	16.488	13.970
Diğer Kamu Kuruluşlarına Ait Huzurevleri (Darülaceze, MEB, Belediyeler)	21	3.429	2.399
Özel Huzurevleri	268	17.660	10.744
TOPLAM	451	37.577	27.113
Bakanlığa Bağlı Huzurevleri Kapasitesine Dahil Olan Yaşlı Yaşam Evleri	25	117	90
Yaşlı Gündüz Yaşam Merkezi	31	457	382

(Kaynak: Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni, 2021)

Tablo 1'de, Türkiye'de bulunan huzurevlerinin sayıları ve kapasiteleri ait 2021 verileri bulunmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı 162 huzurevinin doluluk sayısı, 13.970 olarak belirlenmiştir. Özel huzurevlerinde bu oranın, 10.744 olduğu görülmektedir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında yapılan evde bakım yardımı ödemelerinden yararlanan yaşlı sayısı yaklaşık 150 bin olmuştur. 2022 sayılı Kanun kapsamında maaş alan yaşlı sayısı ise, 2020 yılında yaklaşık 821 bine yükselmiştir (Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni, 2021).

2.1.5. Huzurevinde Kalan Yaşlılar

Huzurevi, yaşam yolculuğunun son istasyonu olarak görülmesi sebebiyle birey ve yakınları tarafından reddedilmektedir. Ailesini, sevdiklerini, sosyal çevresini, yaşadığı evini ve tüm anılarını geride bırakıp, tanımadığı insanlarla bir arada yaşama düşüncesi yaşlı birey için kabul edilmesi zor bir süreçtir. Bu sebeple huzurevinde yaşamak, fizyolojik ve psikolojik sağlığı etkileyen, sosyal işlevselliğin yitirildiği stresli bir yaşam deneyimi olarak değerlendirilebilmektedir. Bu sürece, yaşlı bireyin kendisini yalnız ve terk edilmiş hissetmesi de eklenmektedir (Danış, 2004). Bu değişimlerle birlikte yaşlının evde bakımı günümüz toplumunda önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle sanayileşmeyle birlikte, kentsel bölgelere göçlerin artması, geniş aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi, kadınların iş gücüne katılması, toplumsal norm ve değerlerin değişime uğraması ile birlikte yaşlı bireyin aile ve toplum içerisindeki eski rolünü yitirmesine sebep olmaktadır (Kurt, 2008).

Toplumumuzda yaşlının bakım ve sorumluluğu genellikle, ailesi tarafından sağlanmaktadır. Yaşlılıkla birlikte sağlık sorunlarının meydana gelmesi, fiziksel yetersizliğin artması ve yaşa bağlı engel durumlarının ortaya çıkması, yaşlı bireyin kendi bakım ve sorumluluğunu üstlenememesine yol açmaktadır. Yaşlı bireylerin bakımı, genellikle çocukları ve yakın çevresi tarafından karşılansa da; zamanla yetersiz kalması veya bu sorumluluğun kabul

edilmemesi sebebiyle yaşlının bakım ve sorumluluğu kurumlar (huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri) tarafından sağlanmaktadır (Kurt, 2008). Huzurevleri, yaşlılık faktörü ve fiziksel gücün yitirilmesiyle birlikte kişinin kendi öz bakımını sağlayamaması, bakım ve sorumluluğunu üstlenecek herhangi bir yakınının bulunmaması ve bundan kaynaklı olarak hayatını tek başına sürdürememesi sebebiyle; toplu yaşamın olduğu, yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlara yönelik hizmetler sunan ve yaşlı bireyin sosyal yaşama katılımını sağlayan yatılı kuruluşlardır (Danış, 2004). Başka bir deyişle, ihtiyaç duyan yaşlı bireylerin bakım ve sorumluluklarının kuruluş tarafından sağlanarak yaşamlarını huzurlu bir ortamda sürdürmelerine imkan veren, sosyal ve psikolojik gereksinimlerinin karşılandığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Sevil, 2005).

2.1.6. Evde Barınan Yaşlılar

Ev ortamı, bireyin kendisini özgür ve mutlu hissetmekle birlikte alışık olduğu konforlu bir yaşam alanıdır. İçinde bireyin ailesini ve sevdiklerini barındırması, fiziksel ve ruhsal açıdan rahatlık sağlamasıyla yatılı bir kurum ve hastane ortamından daha farklı özellikler taşımaktadır (Mack, 1991). Bireyin yaşamının son evresinde alışmış olduğu ortamda ve kendi alışkanlıklarını devam ettirerek yaşama arzusu, her kültürde kabul görmekte ve benimsenmektedir (Zuckerman, Dubler ve Collopy, 1990). Ancak yaşlı nüfusun giderek artması; bireyin ihtiyaç duyduğu sosyal destek mekanizmalarının yalnızca aile üyeleri ile yeterli kalmamasını ve sosyal çevreninde destek kaynağı olarak katkı sağlamasını önemli hale getirmiştir.

2.1.7. Gerontoloji

Gerontoloji, yaşlılık sürecini başta psikolojik, biyolojik, sosyolojik, olmak üzere bütün yönleriyle inceleyen bilim dalıdır ve yaşlı nüfus oranının artmasıyla ortaya çıkmıştır. Yaşlılık sürecine, yaşlanmanın sebeplerine ve koşullarına, yaşa bağlı gelişen sağlık problemlerine,

yaşlanma süreciyle bireyin değişen tutum ve davranış kalıpları ile yaşlılıkla birlikte başlayan sorunlara odaklanmaktadır (Onat, 2002; Koçar, 2002; Kalınkara, 2016).

2.2. Sosyal Destek

Sosyal destek, kişinin ortak sorumlulukları taşıyan bir gruba ait olduğuna, ait olduğu topluluk tarafından önemsendiğine, ilgi gördüğüne ve sevilip sayıldığına inanmasını sağlayan kaynak olarak ifade edilmektedir (Cobb, 1995). Aynı zamanda, bireyin stresle başa çıkmak için kullandığı "sosyal mekanizma" olarak tanımlanmaktadır (Thoits, 1982). Sosyal destek, bireye maddi ve manevi açıdan destek sağlamakla birlikte; stresin olumsuz etkilerine karşı koruyarak, başa çıkma becerilerini arttırmayı amaçlayan sosyal ilişkiler ağı olarak tanımlanmaktadır (Kahraman, 2017). Kısaca sosyal destek, bireyi gündelik yaşamında karşılaştığı stresli olaylara güçlendirmekte ve stresle baş etme becerisi kazandırarak bireye yardım etmektedir (Cohen ve Wills, 1985).

Sosyal destek olgusunun temelinde, bireyin çevresi tarafından sevilmesi, değer görme arzusu, kendisine saygı duyulması gibi duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı varsayımı yer almaktadır. Bu ve buna benzer ihtiyaçlar karşılandıkça, bireyin hem psikolojik hem de fizyolojik sağlığı olumlu yönde etkilenmektedir (Başer, 2006). Aile, akraba, arkadaş, komşu, ideoloji ve etnik gruplar bireyin sosyal destek mekanizmalarını oluşturmaktadır. Bireyin sahip olduğu bu sosyal destek mekanizmalarını bilmesi ve farkında olması birçok yönden yardım almasına imkan sunmaktadır. Dolayısıyla sosyal destek, bireyin taleplerinin karşılanmasına, yeni beceriler kazanarak maddi kaynaklara kolay ulaşmasına, yaşamını olumsuz etkileyen olayların şiddetini azaltılarak baş etme becerilerini arttırmasına katkı sağlamaktadır (Yıldırım, 1997; Procidano ve Heller, 1983). Sonuç olarak birey sahip olduğu sosyal destek mekanizmalarını aktif olarak kullandığında; özgüveni, saygınlık hissi artmakta ve yaşamından tatmin olduğu için daha umutla bakabilmektedir (Kalınkara, 2016).

Sosyal destek türleri; duygusal destek, araçsal destek, bilgi desteği ve sosyal eşlik etme olmak üzere dört başlıkta incelenmektedir. **Duygusal destek;** bireyin sevgi, şefkat, ilgi görme, güven, empati gibi duygusal gereksinimlerinin ailesi, arkadaşı ve diğer yakın çevresi tarafından sağlanması ile bu kaynakların, bireyin stresle başa çıkmasına yardım etmesi olarak tanımlanmaktadır. **Araçsal destek;** maddi kaynakları temsil eden destek türüdür. Mali yardım ve gerekli hizmetlerin sağlanması olarak da ifade edilmektedir. **Bilgi desteği;** bireyin herhangi bir sorunla karşılaşması halinde, baş etme becerilerini geliştirmekle birlikte; yaşadığı problemler karşısında, çevresinin kendisine rehberlik etmesi, bilgi ve öğüt vermesi, sorunları nasıl çözeceği ile ilgili olarak faydalı bilgiler sağlaması olarak tanımlanmaktadır. **Sosyal eşlik etme;** bireyin diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurmasını ve boş zamanlarında ya da ihtiyaç duyduğunda eğlenceli vakit geçirmesini sağlayan destek türüdür (Cohen ve Wills, 1985).

2.2.1. Yaşlılarda Sosyal Destek

Toplumsal değişimin bir sonucu olarak, geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesi, yaşanan kuşaklar arası çatışmalar, yaşlı bireylerin duygusal destek mekanizmalarını yitirerek yalnızlaşmasına ve kendi sorunlarıyla baş etme durumunda kalmasına sebep olmaktadır (Altay ve Aydın Avcı, 2009). Yaşlanmayla birlikte, bireyin sahip olduğu sosyal destek mekanizmaları olan aile, akraba, komşu ve arkadaşlar zaman içerisinde kaybedilmektedir. Değer verdiklerinin vefat etmesi, çocuklarının ayrı bir eve taşınması sonucu sosyal ilişkilerini yitirmeye başlayan yaşlı bireyler, kendilerini yalnız ve terk edilmiş hissetmekte, toplumsal yaşamdan izole olmaya başlamaktadır (Demirbilek, 2005). Bunun sonucu olarak yaşlı bireyin, çevresinden aldığı sosyal destek azalmakta, psikolojik ve fizyolojik sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Aydıner Boylu ve Günay, 2018). Buna karşılık, yeterli sosyal destek mekanizmalarına sahip yaşlı bireylerin, sosyal çevresi ve toplumsal yaşama katılımı daha az olan yaşlı bireylere göre, psikolojik ve fizyolojik sağlıklarının daha iyi olduğu; olumlu sosyal destek mekanizmalarının, bedensel, ruhsal ve

zihinsel sağlığın korumasında ve karşılaşılan sorunlarla daha kolay başa çıkmada önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Yaşar, 2007). Yaşlılıkta da ihtiyaç duyduğumuz sevgi, saygı, bağlılık gibi duygusal ihtiyaçlar, sosyal destek araçları ile karşılanmaktadır (Altay ve Aydın Avcı, 2009).

Yapılan araştırmalarda, yaşlı bireylerin stresli yaşam koşullarıyla baş edebilmelerine katkı sağlayan en önemli sosyal destek mekanizmasının aile faktörü olduğu belirtilmektedir. Özellikle de Türk toplumlarında aile; yaşlı bireyler için maddi, manevi, bilişsel sosyal destek sistemini temsil etmektedir (Kalınkara, 2016). Yaşlı bireyin sahip olduğu sosyal ilişkiler özelinde arkadaşlık ilişkilerinin sürdürülmesi, bireyin sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürmesine etki etmektedir. Yapılan bir çalışmada, evde yaşayan yaşlı bireylerin, huzurevinde yaşayan yaşlı bireylere göre daha fazla sosyal destek algıladıkları belirlenmiştir (Örsal ve ark., 2012). Huzurevinde yapılan bir çalışmaya göre algılanan sosyal desteğin, yaşlı bireyin benlik algısını güçlendirdiği; düzenlenecek sosyal ve kültürel faaliyetlerde yaşlı bireylerin, ailesi ve sosyal çevreleri ile bir araya getirmenin, sosyal ilişkileri aktif hale getirmek açısından önemli olduğu vurgulanmıştır (Gökler Danışman ve Aydın, 2011). Ankara'nın Çankaya ilçesinde, 60 yaş ve üzeri 516 kişi ile yapılan bir çalışmada, ailesiyle birlikte yaşayan yaşlı bireylerin aldıkları aile desteğinin, önemli bir sosyal destek unsuru olduğu ve yaşlı bireylerin yaşam doyumu üzerinde olumlu etkili olduğu saptanmıştır (Aydıner Boylu ve Günay, 2018). İstanbul'un Adalar ilçesinde 383 yaşlı birey ile gerçekleştirilen benzer bir çalışmada da, yaşlı bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri arttıkça, yaşam doyumlarının da arttığı bildirilmiştir (Türkseven ve ark., 2020).

2.3. Suç Korkusu

Suç korkusu, son 50 yılda adli ve sosyal bilimler alanında önemli bir konu haline gelmiş ve bu kapsamda pek çok araştırma yapılmıştır. Alan yazın incelemesi sonucunda, suç

korkusunu açıklamak üzere birden fazla tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlamalar içerisinde en çok kabul gören tarife göre suç korkusu; "*bir kişinin suçla ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği duygusal korku ve endişe"* olarak tanımlamaktadır (Ferraro, 1995). Temel olarak suç korkusu geleceğe yönelik bir kaygıyı ifade etmektedir. Yani fiili bir suçun mağduru olmanın aksine, suç mağduru olma ihtimaline yönelik ortaya çıkan korkuyu ifade etmektedir (Hale, 1996). Başka bir ifadeyle, bireyin bir suçun içerisinde bulunmasından çok, kendisine karşı bir suçun işlenme olasılığına yönelik korku, endişe ve tedirginlik duyması ve bu gibi duygularla, hem günlük yaşamsal faaliyetlerinde hem de psikolojik gelişiminde değişimler yaşaması olarak ifade edilmektedir (Skogan, 1986; Moore ve Trojanowicz, 1988). Dolayısıyla suç korkusu, fiziksel zarar görme tehdidine karşılık oluşan endişe ve tehlike hissi ile karakterize duygusal bir reaksiyondur (Garafalo, 1981). Çünkü korku, bireylerin suça ve mağdur olma düşüncesine karşı verdiği doğal bir tepkidir (Moore ve Trojanowicz, 1988). Bu açıdan, suça yönelik hissedilen korku, suçun kendisinden daha karmaşık bir olguya dönüşmektedir.

Suç korkusu, kişinin yaşadığı toplumda suç olarak kabul gören eylemlerden korkması veya bu eylemlerden ötürü kaygılanmasının yanında, güven içerisinde yaşamaya yönelik artan hassasiyeti ve bu doğrultuda bir arayış içinde olduğunu göstermektedir (Wynne, 2008). Buna, suça yönelik hissedilen korkunun oluşturduğu güvensizlik duygusu da eklenmektedir (Demirbaş, 2001). Suç korkusu bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları olan çok kapsamlı bir olgudur. Suç korkusunun ***bilişsel boyutu***; bireyin kendi güvenliğiyle ilgili duyduğu endişe hali, kısacası "risk algısı" olarak tanımlanmaktadır. ***Duygusal boyutu,*** korku ile ilintili duygulardır. ***Davranışsal boyutu*** ise, suç eylemine karşı verilen fiziksel tepkilerdir (Öztürk, 2015). Suç korkusu ve mağduriyet riski kavramları birbiriyle ilişkili gibi görünse de, temelde farklı olgulardır. Yapılan pek çok araştırmada da, bu iki kavram birbirinin yerine kullanılmıştır (Ferraro, 1995; Warr, 2000). Suç korkusu, psikolojik bir deneyim olarak bireyin herhangi bir

suç karşısında geliştirdiği duygusal korku ve endişeyi ifade etmekte ve bu bakımdan mağduriyet riskinden ayrı tutulmaktadır. Mağduriyet riski ise, bireyin suç mağduru olma olasılığına ilişkin algısı ve bilişsel bir kaygı süreci olarak tanımlanmaktadır (Dubow ve ark., 1979; Ferraro, 1995). Yani suç korkusu, bireyin algıladığı risk sonucu ortaya çıkmaktadır (Warr, 2000). Bireyler için suç korkusu, stresin oluşması, yaşam doyumunun azalması ve sağlığın bozulmasına sebep olan aynı zamanda yararlı gündelik yaşam faaliyetlerinin kısıtlanmasına yol açan olumsuz bir duygusal deneyimdir (Jackson ve Stafford, 2009; Ross ve Mirowsky, 2001).

Suç korkusu, bireylerin yaşam kalitesini olumsuz şekilde etkileyebilen sosyal bir biliştir. Korkunun, kişisel güvenlik açısından işlevsel bir yönü olsa da, aşırı düzeyinin birey, mahalle ve toplum yaşamı üzerinde ciddi olumsuz sonuçları olabilmektedir (Jackson ve Stafford, 2009; Jackson ve Gray, 2009; Ross ve Mirowsky, 2001). Günümüz modern toplumlarında da, sıkça karşılaşılan bir sorun haline gelmiştir (Hale, 1996). Suç oranlarının artması modern toplumları güvensizliğe iten önemli etmenlerden biridir. Özellikle hızlı kentleşme, kentsel alanlarda nüfusun artması, geleneksel aile yapısının değişime uğraması, uyuşturucu ve alkol gibi madde alışkanlıkların çoğalması, sosyal eşitsizliklerin artması ve dışlanma, yoksulluk, sosyo-kültürel çatışmalar, suç oranlarının artmasına sebep olmaktadır (Kızmaz, 2012). Kentlerin kalabalık ve heterojen yapısı, sosyal kontrol yetersizliği ve güvenlik zafiyetinin oluşması, suçluların eyleme geçmesine fırsat sunan cazip alanlar haline getirmiştir (Karasu, 2012). Bu açıdan suç korkusu, kentsel bir problem olarak da görülmektedir. Yapılan araştırmalarda kentlerde yaşayan bireylerin, kırsal bölgede yaşayanlara göre daha çok suç mağduru olma korkusu yaşadığını ve daha çok suç mağduru olduğunu göstermektedir (Miethe ve Lee, 1984). Kentlerdeki nüfus yoğunluğu ve heterojen yapı; sosyal ilişkilerin zayıflamasına, bireylerin yabancılaşmasına sebep olmakta; her an yabancılarla karşılaşma ihtimali ise, bireyde güvensizlik, kaygı ve korku hislerinin oluşmasına yol açmaktadır (Hale, 1996).

İnsanların çoğu, suç mağduru olma korkusu yaşamakta ve özellikle yaşlılar, yoksullar ve azınlıklar tarafından daha yoğun hissedilmektedir (Stermac ve Emily, 2001). Ayrıca yoğun suç işlenen bölgelerde yaşayanlar, tanımadıkları bir ortama veya çevreye girenler, daha önce suç mağduru olmuş kişiler, dışlanmış bireyler, kendilerini çaresiz ve güçsüz hissedenler de suçtan daha çok korkmaktadır (İçli, 2014). Toplumun tüm kesimlerinde görülen suç korkusu, önemli bir sosyal sorun olarak suçtan daha fazla öne çıkmaktadır. Suç korkusu toplum yaşamından fiziksel ve psikolojik çekilmeye, toplumsal bağların zayıflamasına, bireyin yaşam kalitesinin düşmesine; stres, kaygı ve güvensiz hissetmeye, yabancılaşmaya, toplumsal yaşamdan izole olmaya ve savunmasızlık yaşamaya sebep olmaktadır (Hale, 1996; Bahar, 2006; Özaşçılar ve Ziyalar, 2009). Bu sebeple suç mağduru olma korkusu, iki farklı mekanizma aracılığıyla toplumsal sonuçlar doğurmaktadır. Bu mekanizmaların ilkinde, bireylerin özel yaşam alanlarında kendilerini güvende hissetmek yerine, yalnız ve sosyal hayattan izole olma duygularına kapılmalarının ve güvensiz hissetmelerinin bir sonucu olarak suç korkusunun yaşam kalitesini düşüreceği savunulmuştur. İkincisinde ise bireylerin, dış tehditlere karşı savunmasızlıklarını azaltmak amacıyla paralarını ve zamanlarını birtakım savunma mekanizmalarına harcama ihtiyacı duymaları olarak açıklanmaktadır. Ayrıca evde daha fazla kalma gereği duymakla birlikte, tehlikeli olduğunu düşündükleri bazı bölgelerden kaçınmak ve ekstra kilit almak gibi bazı savunma önlemleri kullandıkları görülmektedir (Moore ve Trojanowicz, 1988). Bireysel anlamda alınan bu önlemler toplumsal yaşam üzerinde çeşitli olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Korku, toplumsal eşitsizliğin ve düzensizliğin önünü açabilmekte; bu önlemleri almaya ekonomik gücü yeten ve ekonomik gücü yetmeyen gruplar arasında sosyal farklılıkları ön plana çıkartabilmektedir. Yine, kentlerin gecekondu bölgelerinde yaşayanlara karşı keskin bir önyargı oluşturması, hem ötekileştirmeye ve ayrışma yol açmakta hem de suça yönelik korkuyu toplumda körükleyerek suç oranlarında artışa sebep

olmaktadır. Bu durum, toplumun suçla mücadele etme yeteneğini de sınırlamaktadır (Moore ve Trojanowicz, 1988; Hale, 1996).

Suç korkusu, her ne kadar suçla yakından ilişkili olsa da, aynı zamanda suçtan bağımsız bir olgudur. Yapılan pek çok araştırma, suç oranlarının artışına paralel olarak suç korkusunun arttığını ancak suç oranlarının azalmasıyla suç korkusunun düşmediğini göstermektedir. Dolayısıyla suç korkusu, suç araştırmaları yanı sıra suçtan bağımsız bir şekilde ele alınması gereken önemli bir konudur (Dolu, Uludağ ve Doğutaş, 2010). Suç korkusu kavramının içerisinde bulundurduğu korku terimi, bireyin dışarıdan kendisine yönelen tehdit veya risk durumunda verdiği tepkilerin dışında, kişinin endişelenmesi ve kaygılanması olarak ifade edilmektedir (Çoklar ve Solak, 2017). Suç korkusunu açıklamaya yönelik teorilere bakıldığında; ***Savunmasızlık (İncinebilirlik)*** teorisi, ***Mağduriyet*** teorisi, ***Düzensizlik Modeli*** ve ***Toplumsal Kaygı Modelinin*** genel kabul gördüğü bildirilmektedir. Savunmasızlık ve mağduriyet teorisi, suç korkusunu bireysel eksende analiz ederken; düzensizlik ve toplumsal kaygı modelleri, suç korkusu üzerinde bireysel etkenlerin yanında çevresel faktörleri de dikkate almaktadır (Farrall, Gray ve Jackson, 2007; Öztürk ve Kocacık, 2016).

2.3.1. Savunmasızlık (İncinebilirlik) Teorisi:

Herhangi bir saldırı veya dış tehdide karşı kendisini koruyamayacak kadar zayıf ve kırılgan olan kimseler, birçok suçun potansiyel mağduru olarak görülmektedir (Skogan, 1981). Yapılan birçok araştırmaya göre kadınların ve yaşlıların, erkeklere ve gençlere göre daha savunmasız konumda oldukları ve daha fazla suç mağduriyet korkusunu yaşadıkları belirtilmektedir (Stafford ve Gale, 1984). Skogan ve Maxfield (1981) savunmasızlığı, fiziksel ve toplumsal olmak üzere iki şekilde kategorize etmektedir. Fiziksel savunmasızlık, bireyin herhangi bir suç eylemine karşı kendini korumada fiziksel güç yoksunluğu olarak ifade edilirken; yaş ve cinsiyet değişkenine bağlı savunmasızlık türü olarak da değerlendirilmektedir.

Toplumsal savunmasızlık ise, bireyin toplumdaki konumu ile ilişkilendirilen bir kavram olarak ön plana çıkmakla beraber; sosyo-ekonomik statü ve maddi güç değişkenleri ekseninde değerlendirilmektedir (Doran ve Burgess, 2011). Özellikle bulunduğu toplum içerisinde sosyo-ekonomik statüsü düşük olanlar, yoksullar ve azınlıklar sosyal açıdan en savunmasız gruplar olarak kabul edilmektedir (Skogan ve Maxfield, 1981).

Savunmasızlık teorisine ilişkin en ünlü sınıflandırmayı yapan Killias (1990), suç korkusu argümanının üç temel faktöre bağlı olduğunu savunmuştur:

- Kaçınılmaz riske maruz kalma,
- Kontrol kaybı, etkili savunma, korunma ve kaçma olasılıklarının yetersizliği,
- Ciddi sonuçların beklentisi, olarak belirtilmektedir.

2.3.1.1. Cinsiyet

Savunmasızlık başlığı altında yer alan cinsiyet, suça ilişkin korkunun en önemli belirleyicisi olmakla beraber, tüm çalışmalarda tutarlı bir başlangıç noktası olarak da kabul edilmektedir. LaGrange ve Ferraro (1989)' ya göre, suç korkusu literatürü içerisinde en çok karşılan değişkenin cinsiyet farklılıkları olduğu ve kadınların erkeklere göre suç mağduru olmaktan daha çok korktuğu belirtilmektedir. Özellikle şahsa karşı işlenen suçlarda, kadınların daha yüksek korku duydukları bildirilmektedir. Yapılan araştırmalar, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suça maruz kaldıklarını ancak kadınların, erkeklere göre suç mağduru olma korkusunu daha fazla yaşadıklarını göstermektedir (Clemente ve Kleiman, 1977; Skogan ve Maxfield, 1981; Ferraro, 1996). Bazı araştırmalar, kadınların yaşadığı suç mağduru olma korkusunun, erkeklere göre üç kat fazla olduğunu göstermektedir (Scott, 2003; Stanko, 1995).

Hale (1996), kadınların gündelik yaşamlarından ötürü evde daha fazla vakit geçirmelerine, suça maruz kalma açısından riskli bölgelerden uzak yaşam sürdürmelerine ve suça maruz kalma risklerinin düşük olmasına rağmen; araştırmaların birçoğunda kadınların

erkeklere oranla daha yüksek düzeyde suç korkusu duymasının çelişkili bir durum olduğunu belirtmektedir. Bu çelişkili durum, literatürde cinsiyet-korku paradoksu olarak değerlendirilmektedir (Rader, May ve Goodrum, 2007; Kul, 2009; Hale, 1996; Ferraro ve LaGrange, 1992; Özaşçılar, 2013). Bu paradokslar içerisinde en çok kabul görenlerden ilki, savunmasızlık yaklaşımıdır. Savunmasızlık hissine kapılan kadınlar; herhangi bir suç eylemi veya saldırı durumuna karşı, fiziksel güç yetersizliği sebebiyle kendilerini savunamayacaklarını düşünmekte ve bu düşünce, yüksek düzeyde korku duymalarına sebep olmaktadır (Skogan ve Maxfield, 1981). İkincisi ise, cinsel saldırı korkusunun ya da tecavüz tehdidi algısının tedirginliğidir. Suça ilişkin korkunun, erkeklere oranla kadınlarda daha yüksek algılanmasının sebebi, cinsel saldırıya uğrama korkusunun diğer suç türlerine karşı tepkiyi arttırıyor olmasıdır. Cinsel suçların büyük çoğunluğunun kadınlara karşı işlendiği dikkate alındığında; özellikle kentsel bölgelerde yaşayan genç kadınların, kırsal bölgelerde yaşayanlara göre daha büyük tehdit altında oldukları belirtilmektedir (Ferraro, 1996). Bazı araştırmacılar, kadınların mağduriyet korkusunun merkezinde cinsel saldırı korkusunun bulunması sebebiyle mağduriyet korkusunu "tecavüz korkusu" olarak da nitelendirmektedir (Warr, 1984; Ferraro, 1996). Cinsiyet faktöründeki diğer bir bakış açısı, erkeklerin güçlü profili çizme gayreti içinde olmalarından kaynaklı suç mağduru olma korkusuna yönelik algılarının düşük olduğuna ilişkindir. Yapılan pek çok çalışmada, erkeklerin kadınlara oranla da fazla suça maruz kalmalarına rağmen kadınların daha yüksek düzeyde suç korkusu algıladığı; ancak erkeklerin de, suç korkusuna ilişkin yöneltilen sorulara samimi bir şekilde cevaplamadıkları ve toplumda bir öğreti haline gelen hegemonik erkeklik tepkilerini sürdürmeye çalıştıkları belirtilmektedir (Sutton ve Farrall, 2005).

2.3.1.2. Yaş

Savunmasızlık yaklaşımın bir diğer önemli belirleyicilerinden olan yaş, suç korkusu ile yakından ilişkilidir. Yaşlı bireylerin, suç korkusu algısına yönelik önemli araştırmalar

gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalardan çıkan sonuçlar, yaşın artmasına bağlı olarak bireyin daha çok suç mağduru olma korkusu yaşadığı ve yaşlılar arasında suç mağduru olma korkusunun diğer gruplara göre daha yaygın olduğunu göstermektedir (Hale, 1996; Warr, 1984; Yin, 1980). Özellikle yaşlı erkeklerin, yaşlı kadınlara göre daha fazla suça maruz kaldıkları ve yaşlı kadınların da hırsızlık, kapkaç gibi temas içeren suçlara maruz bırakıldıkları görülmektedir (Joseph, 1997). Bununla birlikte, kentlerde yaşayan yaşlılar kırsal bölgede yaşayanlara göre da fazla suç mağduru olma korkusu yaşamaktadır (Yin, 1980).

Yaşlıların yüksek düzeyde suç korkusu duyması, beraberinde başka problemleri de getirmektedir. Gündelik yaşam aktivitelerinin kısıtlanması, sosyal ilişkilerin yitirilmesiyle toplumsal hayattan izole olmaları, yaşam kalitelerinin azalması, sorunlar karşısında baş etme becerilerinin yitirilmesi ve direnç kaybı yaşamaları, hatta kendilerini eve hapsederek ölçüde tecrite almaları, dış dünya ile bağlantılarını keserek kendilerini toplumdan soyutlamaları yaşadıkları en büyük sıkıntılardır (Utma, 2015). Buna karşılık bazı araştırmacılar, yaşlıların gençlerden daha fazla suç mağduru oldukları görüşünü reddetmekte; gençlerin yaşlılara oranla daha fazla suça maruz kaldığını ve gençlerin daha fazla korkuya sahip olduğunu savunmaktadır. Yaşlılar, suça maruz kalmanın en yoğun olduğu geç saatlerde evlerinde kalmayı tercih ederek tehlikeli bölgelerden kaçınmaktadırlar. Ancak gençler, sosyal hayatın içerisinde daha çok yer aldıkları için ev dışında daha çok vakit geçirmekte ve geç saatlere kadar dışarıda bulunduklarından tehlike arz eden suç eylemleriyle karşılaşma ihtimalleri daha fazla olmaktadır. Bu sebeple, gençlerin suç mağduru olma korkularının daha yüksek olduğu savunulmaktadır (Keane, 1992; Ferraro, 1995).

Yaşlıların fiziksel ve ekonomik yönden güçsüz olmaları, sosyal desteğe sürekli olarak ihtiyaç duymaları, mağduriyet korkusu sebebiyle gündelik yaşamsal faaliyetlerinin kısıtlanması ve bunun bir sonucu olarak sosyal hayattan izole olmaları, onların daha fazla suç mağduru olma korkusu yaşamalarına yol açmaktadır (Ferraro ve LaGrange, 1987; Lindesay, 1997). Diğer bir

faktör ise, yaşlıların gençlere oranla daha yüksek fiziksel savunmasızlıklarının bulunmasıdır. Skogan (1978), yaşlılar arasındaki mağduriyet korkusunun ortaya çıkışını ve yaygınlığına ilişkin sebepleri şu şekilde sıralamaktadır:

1. Yaşlılar sosyo-ekonomik güç yetersizliği sebebiyle suça karşı kendilerini korumak için gerekli önlemleri alamamakta ve uğradıkları finansal kayıpların üstesinden gelememektedir.
2. Yaşlılar fiziksel açıdan daha kırılgan ve zayıf bir yapıya sahip olduğundan, kendilerine yönelik herhangi saldırı neticesinde fiziksel iyileşme süreçleri ve eski sağlıklarına kavuşmaları zordur.
3. Yaşlılar, kendilerinin bakım ve sorumluluğunu üstlenen ve güvenliklerini sağlayan yakınlarının olmamasından ötürü yalnız yaşamakta ve suç korkusu sebebiyle kendilerini daha güvende hissettikleri sosyal konutlarda veya apartmanlarda yaşamayı tercih etmektedirler.

2.3.1.3. Sosyo-Ekonomik Statü

Sosyo-ekonomik statü ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan araştırmalar, eğitim düzeyi, ekonomik gelir ve etnik köken kavramlarının sosyo-ekonomik statünün göstergeleri olarak ön plana çıktığını ve suç korkusu ile sosyo-ekonomik statü arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bireylerin ekonomik geliri ve eğitim düzeyi arttıkça suç mağduru olma riskleri azalmaktadır (Clemente ve Kleinman, 1977). Etnik azınlıkların, yoksulların ve eğitim seviyesi düşük olan bireylerin, kendilerine göre iyi durumda olan bireylerden (toplumdaki çoğunluk grup, zenginler, iyi düzeyde eğitim almış bireyler) daha çok suç korkusu yaşadıkları görülmüştür (Hale, 1996).

Suç mağduriyet korkusunu etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerden eğitim düzeyi ve ekonomik gelir çoğunlukla birbiriyle ilişkilendirilmektedir. Buna göre, bireyin eğitim düzeyi

yükseldikçe ekonomik geliri de yükselmektedir. Bireylerin eğitim düzeyi artıkça, daha kolay ve iyi bir geliri olan iş bulabilme olasılığı artmaktadır. Ekonomik durumu iyi olan bireyler, kentin suç işlenme oranının az olduğu güvenli bölgelerinde yaşamlarını sürdürmekte, sosyal faaliyetlerini yapmakta, can ve mal güvenliklerini korumak için finansal kaynaklarını kullanarak tedbir alma olanağına sahip olmaktadır. Bu sebeple, suç mağduru olma riskleri ve suç mağduru olma korku düzeyleri düşüktür. Ancak yoksul bireyler, kentin güvensiz bölgelerinde yaşamlarını sürdürdükleri için, suç mağduru olma korkuları da yükselmektedir (Clemente ve Kleinman, 1977).

Suç mağduriyet korkusundan etkilenen etnik azınlıkların, yüksek düzeyde suç korkusu hissetmeleri, yaşadıkları bölge ile yakından ilişkilidir. Etnik azınlıklar, kentlerin yoksul, kenar mahallelerinde ve suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde yaşamalarından kaynaklı daha fazla suç mağduru olabilmekte ve suç mağduru olma korkuları daha yüksek düzeylerde görülebilmektedir (Hale, 1996; Siegel, 2011).

2.3.2. Mağduriyet Teorisi

Suç mağduriyeti yaklaşımı, bireylerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde suç mağduru olmaları halinde suç korkusunun oluşacağını belirtmektedir. Bu yaklaşıma göre, suç mağduru olan bireylerin suça ilişkin korkusu daha fazladır (Skogan, 1987). Başka bir ifadeyle, suç mağduru olan bireylerin mağdur olmayan bireylere göre suç korkusu daha fazladır (Taylor ve Hale, 1986). Mağduriyet yaklaşımı, toplum içinde suç içeren eylem ve davranış oranlarında yüksekliğin, bireylerin suç mağduru olmuş tanıdıklarının anlattıkları ile medyadan duyduklarının bireylerde suç korkusunu oluşturacağı ifade edilmektedir (Bennett, 1990). Mağduriyet teorisi, bireylerin yaşadığı mağduriyeti esas alarak doğrudan ve dolaylı mağduriyet olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

2.3.2.1. Doğrudan Mağduriyet

Suç korkusu çalışmalarında temel yaklaşımlardan biri olan doğrudan mağduriyet kavramı, bireyin bizzat kendisinin suçun mağduru olması gerçeğine dayanmaktadır (Mesch, 2000). Özellikle beden bütünlüğüne yönelik suç mağduriyeti yaşayan bireylerde, ciddi travmalar yaşanabilmektedir. Bu durum, herhangi bir suçun mağduru olmayan bireylere göre daha fazla korku yaşanmasına sebep olmaktadır (Kul, 2009). Yapılan pek çok çalışmaya rağmen doğrudan mağduriyet deneyimi ile suç korkusu arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen veriler yeterince açıklayıcı olmamakla birlikte; mağduriyet deneyiminin bireyi çevresine karşı daha dikkatli hale getirse bile suç korkusu üzerinde etkili olup olmadığı halen tartışılmaktadır. Burada, mağduriyet ile suç korkusu arasındaki ilişkinin güçlü ve pozitif olduğuna yönelik verilere de odaklanılmaktadır (Skogan, 1987; Ferraro, 1995). Bazı araştırmacılar ise, bu durumunun tam aksine mağduriyet ile suç korkusu arasındaki ilişkinin zayıf olduğunu ya da bu ikili arasında bir ilişki olmadığını savunmuşlardır (Garofalo, 1979; Skogan ve Maxfield, 1981; Hale, 1996; Yin, 1980).

2.3.2.2. Dolaylı Mağduriyet

Dolaylı mağduriyet, doğrudan mağduriyete kıyasla toplumda daha sık karşılaşılan bir olgu olmakla beraber suç korkusu üzerindeki etkisi de daha yüksektir. Dolaylı mağduriyet, bireyin mağduriyet deneyimi yaşamamasına rağmen aile, akraba, yakın bir komşu ya da arkadaşın suç mağduru olduğunun duyulmasıyla birey üzerinde yarattığı mağduriyet izlenimidir. Yani birey suça maruz kalmasa dahi etrafında mağduriyet yaşamış birini duyması veya görmesi halinde korku hissetmektedir. Ayrıca birey, kendisi ile mağdur arasında bir karşılaştırma yapmaya çalışırsa, bireyin savunmasızlık duygusu artabilmektedir. Bu durumun, doğrudan mağduriyete göre toplumda daha fazla yaygın olduğu belirtilmektedir (Hale, 1996). Bunun önemli bir sebebi, bireylerin bu tür bilgilere maruz kalmasının fiilen suç mağduru

olmaktan daha kolay olmasıdır (Skogan ve Maxfield, 1981). Kişilerarası iletişim ve medya da, dolaylı suç mağduriyet korkusuna etki etmektedir. Özellikle medyada yer alan suça ilişkin haberlerin abartılarak ve dramatize edilerek sürekli yayımlanması, toplumda suç mağduru olmaya yönelik korkuyu arttırmaktadır. Kul'un (2013) yapmış olduğu çalışmada, katılımcılar suça ilişkin haberlerin çoğunluğunu medyadan öğrendiklerini ve bu durumun da toplumca ciddi oranda mağduriyet korkusunun artışına sebep olduğunu bildirmektedir.

2.3.2.3. Medya ve Suç Korkusu

Günümüz dünyasında, insanların bilgi edinmek için kullandığı en önemli kaynak medyadır. Medyada her geçen gün artan bilgi kirliliğine maruz kalan bireylerin, haberlerin güvenilirliğini sorgulamadan koşulsuz olarak kabul etme eğilimleri çağımızın önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Özellikle sosyal medya başta olmak üzere televizyon ve gazete gibi kitle iletişim araçlarıyla yayımlanan suç haberleri, toplumsal kaygı ortamı oluşturmakta; bu durum bireyler ve toplum üzerinde suç mağduru olma korkusunu önemli ölçüde etkilemektedir (Köklü, 2016). Örneğin, bu haberler sunulurken şiddet ve kişiye karşı işlenen suçlara daha fazla yer verilerek sarsıcı boyutlarına dikkat çekilmektedir. Bireyin suçla ilgili bilgi kaynaklarındaki bu durum, suç mağduru olma korkusunu tetikleyebilmektedir (Özaşçılar ve Ziyalar, 2009). Medyanın, suçu olabildiğince dramatize ederek en dikkat çekici haliyle sunması gerçeklik ve doğruluk ilkesinin ikinci plana atılmasını da beraberinde getirmektedir. Bu şartlar altında sunulan haberlerin delil aranmaksızın gerçek olarak kabul edilmesi, medyanın haberlerde değişiklik yapmasına ortam hazırlamakta; endişe, kaygı ve suç mağduriyeti korkusuna zemin hazırlayarak artmasına sebep olmaktadır (Köklü, 2016). Bu açıdan, medyada yer alan suçların düzenlenmesi veya seçilmesi önemli bir sorun haline gelmiştir (Özaşçılar ve Ziyalar, 2009).

2.3.3. Düzensizlik Modeli

Toplumsal düzensizlik modeline göre, bireylerin yaşadığı fiziki ve sosyal çevrenin tahribata uğraması sonucu gelişen sosyal kontroldeki azalma, risk algısını arttırarak suça ilişkin korkuya dönüşmektedir (Ferraro, 1995). Buna göre, yaşanılan yerin fiziki ve sosyal koşullarında oluşacak bir bozulma veya düzensizlik, bireylerin çevreye karşı bakışını olumsuz etkileyecek ve bireylerde güvensizlik, korku, kaygı durumunu ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla toplumdaki düzensizlik arttıkça, suç mağduru olma korkusu da artacaktır (Dolu ve ark., 2010; Taylor ve Hale, 1986).

Ferraro (1995), bireylerin suçla ilgili risk tahmini oluşturmak için çevreden aldıkları bilgileri kullandığını iddia etmektedir. Birey çevresinde kendisi için tehlike oluşturacak bir düzensizlik durumu algılarsa, suç mağduru olma korkusu yaşayarak kaygılanmaktadır. Bu bağlamda fiziki sosyal çevrede düzensizlik arttıkça, suç mağduriyet korkusu da yükselecektir.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda da, bu durumu destekleyen benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Düzensizlik modeli, fiziksel düzensizlik ve sosyal düzensizlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Karakuş, 2013).

Bireyin yaşadığı çevredeki kontrolsüz bozulmayı ifade eden fiziksel düzensizlik, çevrede suç ile ilişkilendirilebilecek ipuçlarını görülebilir kılmaktadır (Skogan, 1999). Yıkık dökük ve terk edilmiş binalar, hurda arabalar, yetersiz aydınlatmalar, cadde ortasında etrafa saçılmış çöpler, duvar yazıları, kırık camlar ve başıboş sokak köpekleri fiziksel düzensizliğin önemli göstergeleridir (Ferraro, 1995). Bu faktörlerin bulunduğu çevrede yaşayan bireylerde, suç işleneceğine dair kuşkular uyanmakta ve suç korku yükselmektedir. Düzensizlik teorisinde ikinci yaklaşım olan sosyal düzensizlik de, suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır. Suç işleme potansiyeline sahip bireyler ve onların sergilediği medeni olmayan davranışlar, sosyal düzensizliğin işaretlerindendir. Bu tip insanlar, toplumsal normlar veya yasaların ihlal

edildiğinin, kamu düzeninin bozularak sosyal denetim mekanizmalarının işlemediğinin ve suç içeren eylemlerin yüksek olduğunun göstergelerindendir (Doran ve Burgess, 2011; Skogan, 1990). Köşe başlarında toplanıp insanları rahatsız eden gençler, başıboş gezen insanlar, alkol alıp çevreyi rahatsız eden bireyler, uyuşturucu madde kullanan veya satanlar, dilenciler, çeteler, yabancılar, saygısız komşular, serseri gruplar o bölgede sosyal düzensizliğin olduğuna yönelik bilgi vermektedir (Ferraro, 1995; Skogan, 1990). Ayrıca toplum içerisinde dayanışma ve iletişimin zayıflaması, etnik faktörlerin toplumsal soruna dönmesi, sosyal denetim mekanizmalarının etkisizliği, aile yapısının değişime uğraması, komşuluk ilişkilerinin zayıflaması ve hoşgörünün azalması sosyal düzensizliğin göstergeleri olarak da öne çıkmaktadır. Sosyal bağlarda meydana gelen çözülmeler ve kopmalar, suç oranlarında değişimlere sebep olmaktadır. Çünkü toplumla bağları zayıflamış ya da kopmuş bireylerin, suça karışma olasılığı oldukça yüksektir. Günümüzde komşuluk ilişkilerinin geçmişe oranla yitirilmesiyle toplumu bir arada tutan bağların zayıflaması, suç takibini zorlaştırmakta ve suça karşı duyarsızlığı beraberinde getirmektedir (Karasu, 2017).

2.3.3.1. Kırık Camlar Teorisi

Düzensizlik teorisinden beslenen kırık camlar teorisi, Wilson ve Kelling (1982) tarafından geliştirilmiştir. Eğer bir davranış veya "mal" ihmal edilip kendi haline bırakılırsa, bu durum bir topluluğun yıkımına kadar varabilir. Bu aşamanın sonunda da kaçınılmaz olarak şiddet suçları ortaya çıkacak ve topluluğun mensupları da eylem ve davranışlarını buna göre şekillendireceklerdir. Bu durum topluluktaki sosyal kontrolün düzeyinin iyice azalmasına ve sergilenen suçlu davranışının geçmişte olduğundan daha çok hareket imkanı bulmasına sebep olmaktadır.

Kırık cam teorisi, bir mahallede meydana gelebilecek küçük bir düzensizlik unsurunun, o bölgede bir suç unsuru oluşturacağını ve tehlikeli olma algısını tetikleyeceğini öne

sürmektedir. Bu da, bir bölgede olağan bir cam kırılma durumunun tehlikeli sonuçları olacağının düşünülmesine sebep olacaktır. Bölgede kırık cam bulunması, hem düzensizlik hem de kontrol mekanizmalarının olmadığı algısını oluşturmaktadır. Böylece o bölge, suç mahalline dönüşecek ve suç oranlarının artmasına zemin hazırlayacaktır. Yani suç işleyecek kişiye, o bölgenin denetiminin olmaması ve suç işledikten sonra yakalanma ihtimalinin düşük olması sebebiyle suçu işleme rahatlığı verilecektir. Bu durum fiziksel koşulların suç ve suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkilerini önemli ölçüde ortaya koymaktadır (Özaşçılar, 2015).

2.3.4. Toplumsal Kaygı Modeli

Suça ilişkin korkuyu inceleyen bir diğer teorik yaklaşım, toplumsal kaygı kuramıdır. Sosyal düzensizlik yaklaşımı ile yakın ilişki içinde olan toplumsal kaygı, aynı zamanda mahalledeki iç dinamiklerin suç korkusu üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır (Melde, 2007; Taylor ve Hale, 1986). Bu yaklaşımda, bireylerin mahallelerinden duydukları memnuniyetsizliğin, suç mağduru olma korkusu üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Çevresinden rahatsız olduğunu belirten bireylerin suç korkusu daha yüksektir (Taylor ve Hale, 1986). Lewis ve Salem (1986), bu durumu toplumun ortak değerlerinde ve özelliklerinde meydana gelen erozyona bağlamaktadır. Buna göre, toplumsal değişimin meydana geldiği, marjinalleşmenin yaşandığı bölgelerin kontrol altında tutulması daha zordur. Bu şekilde bireyler ne kendilerini ne de çevrelerini kontrol altında tutmayı başaramazlar. Düzensizlik yaklaşımıyla benzer şekilde bu durumun sonucunda sosyal kontrol azalmakta ve suç korkusu artmaktadır. Birey, suça maruz kalması halinde çevresinden kendisine yardım gelmeyeceği endişesini yaşamakta ve bunun sonucu olarak sosyal kontrol mekanizması bozulmuş toplumlarda suç korkusu artmaktadır. Bu yaklaşıma göre toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın olduğu, güven ve sosyal (enformel ve formel) kontrol mekanizmalarının sağlandığı bir ortamda suç mağduriyet durumunun düşük oranlarda seyredeceği öne

düşünülmektedir. Ayrıca bu etmenlerin, suç ve düzensizlikle birlikte bireylerde oluşan suç korkusuyla mücadele etmede önemli bir katkı sunacağı varsayılmaktadır (Karakuş, 2013).

2.3.5. Yaşlılarda Suç Korkusu

Suç korkusunun yaşlı bireyler üzerinde etkisini araştırmak için yapılan çalışmalarda, yaş ve suç olguları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, yaşın ilerlemesine paralel olarak suç korkusunun da arttığı ve yaşlılar arasında suç mağduru olma korkusunun diğer gruplara göre daha yaygın olduğu görülmektedir (Hale, 1996; Warr, 1984; Yin, 1980). Kadınlarda olduğu gibi yaşlıların da, daha az suç mağduru olmalarına rağmen gençlere oranla daha fazla mağduriyet korkusu yaşamaları çelişkili bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, korku-mağduriyet paradoksunda cinsiyet gibi bir diğer önemli değişkenin yaş olduğunu göstermektedir (Ferraro, 1995; LaGrange ve Ferraro, 1989; Yin, 1982; Kul, 2009).

Yaşa bağlı yaşanan korku-mağduriyet paradoksunun sebebini açıklayan ana faktörlerin başında, yaşa bağlı gelişen savunmasızlığın artması gösterilmektedir. Yaşlı bireylerin diğer gruplara göre daha savunmasız olmalarında temel etmenler; fiziksel sağlıklarının azalması, ekonomik yetersizlik yaşamaları, sosyal ilişkilerini ve duygusal destek mekanizmalarını yitirmeleri, olumsuz psikolojik durumlar olarak görülmektedir. Yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan sağlık problemleri ve vücuttaki değişimler, suça karşı daha savunmasız olduklarını hissetmelerine yol açmaktadır. İnsanların yaşlandıkça korkularının artması, yalnız yaşamaları, yetersiz ekonomik koşullar, olumsuz duygu durum, suçun sonuçlarından daha çok etkilenme gibi birçok faktörün bulunması, yaşlıların gençlere göre daha fazla suç korkusu yaşamasına sebep olmaktadır (Hale, 1996; Kul, 2009; Rader, 2017). Yaşlı bireylerde suç korkusunu etkileyen bir diğer önemli faktör, yaşanılan bölgedeki suç oranlarıdır. Çünkü bir bölgedeki suç oranı, suça karşı duyulan kaygıyı arttırmaktadır. Kentlerin kalabalık ve heterojen nüfus yapısı sebebiyle suç oranının daha yüksek olduğu ve kentlerde yaşayanların, kırsal bölgelerde

yaşayanlara göre daha çok suç mağduru olma korkusu yaşadıkları belirtilmektedir (Miethe ve Lee, 1984).

Clemente ve Kleiman (1977), yaşlı bireyler için suç korkusunun, suçun kendisinden daha çok önem arz eden bir sorun olduğunu ifade etmektedir. Yaşlıların suç korkusuyla beraber gelişen bazı önemli sorunlar bulunmaktadır. Suç korkusu, yaşlıların yaşam kalitesini ve refahını önemli ölçüde düşürerek bu kişilerin sosyal faaliyetlerini kısıtlayabilmekte, ev dışında hareketliliği azaltarak sosyal ilişkilerini yitirebilmekte, yaşam koşulları ve sorunları karşısındaki dirençlerinin zayıflamasına ve mutluluklarının da azalmasına yol açabilmektedir (Garofalo, 1981; Lee, 1982; Yin, 1982; Schuller, 2006). Suç korkusuna ilişkin yapılan ilk dönem araştırmaların çoğu, yaşlı bireylerdeki suç korkusunun, gençlere göre daha yaygın görüldüğü sonucuna ulaşmıştır (Clemente ve Kleiman, 1977; Lewis ve Salem, 1986; Garofalo, 1979). Zaman içerisinde gelişen literatür, yaşlıların gençlerden daha fazla suç mağduru oldukları görüşünü reddetmiş, gençlerin yaşlılara oranla daha fazla suça maruz kaldığını ve yaşlıların korkularının önceki araştırmalara oranla daha az ciddi bir sorun olarak algılandığını savunmuştur (Keane, 1992; Ferraro, 1995; LaGrange ve Ferraro, 1989; Yin, 1982).

Yin (1982), 67.000'i 60 yaş üstünde olan 476.000 katılımcının cevaplandırdığı bir güvenlik anketinin sonuçlarını, suç korkusu ile ilişkisi bakımından değerlendirmiştir. Sonuçlara göre, yaş grupları arasında suç korkusu ile ilişkili belirgin bir farklılık bulunamamıştır. Lebowitz (1975) 1973 yılında 1504 yetişkin katılımcıya uygulanan anket sonuçlarından hareketle yaş ve suç korkusu arasındaki ilişkiyi sorgulamıştır. Bu analize göre yaşın suç korkusuna küçük de olsa etkisi bulunmaktadır. LaGrange ve Ferraro (1989), sadece kişiye yönelik suçlarda yaşlı grubundaki kadınlarda bir yükselme görüldüğünü, bu noktada cinsiyet faktörünün devreye girdiğini, yaş aralığına bağlı olarak suç korkusunda önemli bir değişiklik bulunmadığını saptamıştır.

Tseloni ve Zarafonitou (2008) Yunanistan'da 2004 yılında 450 katılımcıya uygulanan suç korkusu araştırmasından hareketle mağduriyet deneyimi olan bireylerin yakın çevrelerinde kendilerini ne ölçüde güvende hissettiklerini analiz etmişlerdir. Sonuçlara göre suç deneyimi olan bireyler suç ile doğrudan veya dolaylı ilişkisi olmayan kişilere göre gece saatlerinde evde ve yakın çevrelerinde yalnız yürürken daha az güvende hissetmektedir. Dolaylı olarak veya doğrudan suça maruz kalmak mağduriyet riski algısını baskın biçimde şekillendirmektedir.

2.3.6. Suç Korkusu ve Sosyal Destek İlişkisi

Yaşlılık ve suç korkusu ile önemli derece ilişkili olan sosyal destek ise, bireye psikolojik ve maddi açıdan destek sağlayarak, başa çıkma becerisini arttıran kişiler arası ilişkiler ağı olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2019). Etkin sosyal destek mekanizmalarına sahip yaşlı bireylerin, aldıkları sosyal destek düzeyi arttıkça suça ilişkin korkuları da azalacağı varsayılmaktadır. Güçlü sosyal destek duygusu, bireylerin içerisinde yaşadığı toplulukta kendilerini değerli görmelerini sağlamakta, stresli durumlarla baş edebilmeleri için özgüvenlerini arttırmakta ve suç mağduru olmaya yönelik korkuları da azaltmaktadır (Demaray ve ark., 2005). Özellikle aile, akraba, arkadaş ve komşular arasındaki gelişen duygusal bağlar, kişilere önemli ölçüde sosyal destek sağlamaktadır. Sosyal destek, insanların kendilerini yalnız hissetmesini önlemekte ve onların streslerini düşürmektedir (Clarke ve Lewis, 1982). Ancak yeterli sosyal destek ve dayanışma mekanizmalarına sahip olmayan yaşlı bireyler, suç mağduriyetine ilişkin artan korkular yaşayabilmektedir (Taylor ve Hale, 1986).

Yaşlı bireylerin suç korkusunu ölçmeye yönelik analizlerde, sosyal ilişkilerin önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Bu ilişkilerden en güçlü olanı ise, bireyin birlikte yaşadığı kişilerden gelmektedir. Evli olma ya da başkalarıyla birlikte yaşama duygusunun, suç korkusuna ilişkin korkuyu azalttığı çoğu suç korkusu çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Ancak bekar olmanın veya yalnız yaşamanın, özellikle yaşlı bireylerde suç korkusunu arttırdığı

da görülmektedir. Sosyal ilişkilerden bir diğeri de, bireyin sahip olduğu komşuluk ilişkileridir. Yapılan çalışmalar, iyi komşuluk ilişkilerine sahip olmanın verdiği memnuniyet duygusu ve komşulardan görülen sosyal desteğin, suç korkusunu azaltmada önemli bir faktör olduğunu göstermektedir (Garizarifoğlu, 2009).

Suç korkusuna ilişkin çalışmaların özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde, Avrupa'ya göre daha erken başladığı ve yaygınlaştığı görülmektedir (Hale, 1996). 1982 yılında ise İngiltere, Britanya Suç Araştırması (British Crime Survey)' nın bir parçası olarak suç korkusunu çalışılmaya başlamıştır. Türkiye'de suç korkusuna ilişkin araştırmalar yeni olmakla beraber sınırlı sayıdadır. Yapılan araştırmalardan birinde, katılımcıların %94,5'i geçen yıl herhangi bir suçun mağduru olmadığını bildirmesine rağmen, evdeyken veya ev dışındayken birinin evlerine girmesi, tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak, sokakta gasp edilmek, saldırıya uğramak ve öldürülmek suçlarından çok korktuklarını bildirmişlerdir (Akgül, 2014). Özaşçılar (2006)'ın, İstanbul'da 18-25 yaş arası üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada, kadınların suça ilkin korku düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Karakuş, McGarrell ve Başıbüyük (2010)'ün çalışmasında, kadınlar arasında yaşın suç korkusu üzerinde etkili bir değişken olduğu görülürken, erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Uludağ ve Dolu (2012)'nun çalışmasında da, buna benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yaşın tek başına suç korkusu üzerinde etkili bir değişken olmadığı ancak cinsiyetle beraber ele alındığında, diğer gruplardan farklılık gösterdiği görülmektedir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinde, suç türlerine göre suç korkusunu incelemeyi amaçlayan çalışmada, kadınların suça ilişkin korkularının daha yüksek olduğu ve özellikle cinsel suçlarda daha fazla korku gösterdikleri görülmüştür (Gökulu, 2011). Garizarifoğlu (2009)'nun İstanbul'un Kadıköy ilçesinde yaptığı çalışmada, özellikle şahsa karşı işlenen suçlarda mağduriyet riski ile kadın olmak arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve bu

durumun da suç korkusunu etkilediği saptanmıştır. Sipahi (2017)'nin Konya'da öğrenim gören 348 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada, üniversiteli kız öğrencilerin en çok korktuğu suç türünün cinsel saldırı olduğu görülmektedir. Cinsel saldırıya uğrama korkusunu sırasıyla; evde fiziksel saldırı, gasp/kapkaç, hırsızlık ve kaçırılmak gibi suçlar takip etmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Tez Konusunun Yöntemi

Çalışmanı evreni, İstanbul'da yaşayan yaşlı bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, 2020 yılında çalışma için ulaşılabilen 65 yaş üstü, 30'u kadın 30'u erkek olmak üzere huzurevinde yaşayan 60 kişi ve yakını ile veya yakınlarıyla yaşayan 60 (30 kadın ve 30 erkek) kişi olmak üzere toplamda 120 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama çalışmaları, Şubat 2021 ile Temmuz 2021 arasında; yüz yüze ve pandemi koşulları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemine ulaşma ve verilerin toplanması, uygun örnekleme yoluyla elde edilmiştir. Uygun örnekleme veya tesadüfi örnekleme, araştırmacının örneklemi kolayca ulaşabildiği kişiler arasından seçmesi olarak tanımlanmaktadır. Katılımcı olacak en yakın kişilere ulaşmayı ve örneklem büyüklüğü elde edilene kadar bu işleme devam etmeyi ifade etmektedir (Cohen vd., 2000). Bu çalışmanın araştırma modeli korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Korelasyonel desen araştırma modeli, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkide, birlikte değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2007). Bu yöntem ile değişkenler arasındaki ilişki boyutunun saptanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın yürütüleceği kurum izni Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan alınmıştır. Çalışmanın etik onayı ise, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Onay No: E-74555797-050.01.04-15074) alınmıştır. Etik onay sonrasında, gönüllülük esası ile çalışmaya katılım sağlamak isteyen her katılımcıdan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Gizlilik ve mahremiyet, güvenli veri aktarımları ve depolama aşamasında da sağlanmıştır.

3.2. Tez Konusunun Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama amacı ile katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, bireyler arasında suç korku düzeyini ölçmek amacı ile Suç Korkusu Ölçeği, huzurevinde yaşayan ve yakınları ile birlikte yaşayan yaşlı bireylerin aldıkları sosyal desteği ölçmek amacı ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve bu çalışmaya katılabilmelerinin değerlendirilmesi için Mini Mental Test kullanılmıştır.

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından alan yazın bilgisi göz önünde bulundurularak oluşturulan kişisel bilgi formunda, katılımcıların kendilerini tanımladıkları sorular bulunmaktadır.

3.2.2. Suç Korkusu Ölçeği

Suç korkusu ölçeği Ferraro (1995) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlaması Mine Özaşçılar (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 65 soru, 8 bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin mağduriyet korkusu alt ölçeği cronbach alpha değeri 0.92, güvende hissetme alt boyutunun cronbach alpha değeri 0.84 ve mağduriyet risk algısını boyutunun cronbach alpha değeri 0.92 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tümü için cronbach alpha değeri ise 0.73 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir.

3.2.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support-MSPSS), Procidona ve Heller (1983) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenirlik çalışması Eker, Arkar ve Yaldız (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. MSPSS 12 maddeden oluşan,1 (kesinlikle hayır) ve 7 (kesinlikle evet) derece arasında puanlanan likert tipi veri toplama aracıdır. Her biri 4 maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin 3 grubu (aile, arkadaş ve özel bir insan) içermektedir. Her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması

ile alt ölçek puanları elde edilmekte; bütün alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanına ulaşılmaktadır. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek için cronbach alpha yöntemi kullanılmıştır. Cronbach alpha değerleri tüm örneklem için toplamda 0.89, aile desteği alt boyutunda 0.85, arkadaş desteği alt boyutunda 0.88 ve özel bir insan desteği alt boyutunda 0.92 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir.

3.2.4. Mini Mental Test

Testin bu çalışmada kullanılma amacı, çalışmaya dahil edilecek katılımcıların demans gibi hafızayı doğrudan etkileyen nörolojik bir problemlerinin olup olmadığının saptanmasıdır. Mini Mental Test (MMT), bilişsel düzeyin saptanmasına ilişkin ilk kez Folstein ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Test'in Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları Güngen ve diğerleri (2002) tarafından yapılmış, Uçku ve diğerleri (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bazı maddeleri yeniden revize edilmiştir. Test, toplamda 30 puandan oluşmaktadır. 24-30 puan "normal", 18- 23 puan "hafif demans", 17 altı ise "ciddi demans" olarak gruplandırılmaktadır.

3.3. Verilere İlişkin Analiz Yöntemi

Verilerin analizinde IBM SPSS 25 programı kullanılmıştır. Normallik varsayımı değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu durumlarda kabul edilmiştir. Ayrıca histogram grafikleri de incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Normal dağılım gösteren değişkenlerin ortalamaları açısından gruplara göre farklılık gösterip göstermediği iki grup mevcut ise bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla grup mevcut ise ANOVA ile incelenmiş olup, Ort±SS gösterimi ile ortalama ve standart sapmalar gruplara göre yazılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin medyanları açısından gruplara göre farklılık gösterip göstermediği iki grup mevcut ise Mann Whitney U testi ve ikiden fazla grup

mevcut ise Kruskal Wallis ile incelenmiştir. Gösterim olarak medyan ve çeyrekliklerden yararlanılmıştır (Medyan; 1.Çeyreklik-3.Çeyreklik şeklinde gösterilmiştir) (Field,2013).

Nümerik değişkenler arasındaki korelasyonun incelenmesi için normal dağılım göstermeleri durumunda Pearson Korelasyon, aksi durumda ise Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır (Field, 2013). Beklenen gözlem sayısının 5 ile 25 arasında olması durumunda Yate's istatistiği, 25'den büyük olması durumunda ise Ki-kare test kullanılmıştır. Bu testler sonuncunda elde edilen p değerleri 0,05'ten küçük ise istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin varlığından söz edilir ve sonuçlar hakkında yorum yapılabilir. Bu sebeple yorumlarda parantez içinde p değerleri sunulmaktadır.

3.3.1.Güvenirlik

Suç korkusu ölçeğinin; mağduriyet korkusunu değerlendiren ilk on sorusunun cronbach alpha değeri 0.68; 11.-15. soruları kapsayan güvende hissetme alt boyutunun cronbach alpha değeri 0.57, mağduriyet risk algısını değerlendiren 17.-26 soruları kapsayan mağduriyet risk algısı alt boyutunun cronbach alpha değeri 0.76, çevredeki durumları sorun olarak nitelendirme alt boyutunu değerlendiren 31.-39. soruları kapsayan çevre sorun algısının cronbachalpha değeri 0.84 olarak elde edilmiştir. Suç Korkusu Ölçeğinin iç tutarlılığı 0.71 bulunmuştur. Bu değere göre ölçek oldukça güvenilirdir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği iç tutarlılığı 0.89 olarak bulunmuştur. Ölçek yüksek güvenirliğe sahiptir.

3.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın literatüre katkılarının yanı sıra, yürütülmesi aşamasında birtakım sınırlılıklar ile karşılaşılmıştır. Covid 19 pandemi sürecinden ötürü yaşlı bireylerin yaklaşık 1 yıl süren zorunlu karantina koşulları sebebiyle görüşmelerin gerçekleştirilmesi zorlaşmıştır. Gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde öznel grup olan yaşlı bireylere yönelik yapılan

çalışmalar oldukça kısıtlı bulunmakta ve suç korkusunu öngören faktörler hakkında çok az şey bilinmesi sebebiyle elde edilen bulgular literatürle karşılaştırma açısından sınırlı kalmaktadır.

4. BULGULAR

Bu araştırma ile huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla yaşayan yaşlı bireylerin sosyo-demografik özellikleri, suç korkusu ve sosyal destek arasındaki ilişkinin; yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, yaşadığı yer (huzurevi veya yakınlarıyla) ve sosyal çevre ile komşuluk ilişkileri gibi faktörlerle ilişkisi ele alınarak değişkenler arasındaki koleratif ilişki analiz edilmiş olup araştırma neticesinde elde dilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Kişisel Bilgilere Ait Tanımlayıcı Veriler

Değişkenler		**n**	**%**
Cinsiyet	Kadın	60	50
	Erkek	60	50
Yaş	65-75	61	50.8
	75-85	40	33.3
	85+	19	15.8
Eğitim Durumu	Okuryazar/İlkokul	50	41.7
	Ortaokul	21	17.5
	Lise	25	20.8
	Ön lisans/Lisans/Lisansüstü	24	20
Uzun Süre Yaşadığı Yer	Köy	4	3.3
	Kasaba	2	1.7
	Şehir	4	3.3
	Büyükşehir	110	91.7
Gelir	2000 ve altı	11	9.2
	2000-3000	61	50.8
	3000-4000	23	19.2
	4000 üstü	25	20.8
Sosyal Güvence	Emekli sandığı	30	25
	SSK	55	45.8
	Bağ-Kur	31	25.8
	Yaşlılık Aylığı	4	3.3
Kronik Hastalık Varlığı	Evet	80	66.7
	Hayır	40	33.3
Hastalığın Adı	Hipertansiyon	27	22.5
	Kalp ve Damar Hastalıkları	21	17.5
	Diyabet	15	12.5
	Astım	9	7.5
	Diğer	8	6.7

Tablo 1'de, kişisel bilgilere ait tanımlayıcı veriler yer almaktadır. Katılımcıların %50.8'si 65-75 yaş arası grupta yer almaktadır. %41.7'si okuryazar/ilkokul eğitim seviyesine sahiptir. %91.7'si ise, uzun süre büyükşehirde yaşamıştır. Katılımcıların %20.8'si 4000 TL üstü gelire sahiptir. Sosyal güvence verilerine bakıldığında %45.8'si SSK'dan yararlanmaktadır. Katılımcıların %66.7'si kronik bir hastalığa sahip olup, en yüksek kronik hastalığın hipertansiyon (%22.5) olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Katılımcıların Medeni Durumuna ve Yaşamına Ait Tanımlayıcı Veriler

Değişkenler		n	**%**
Medeni Hal	Hiç evlenmemiş	9	7.5
	Evli	52	43.3
	Eşi vefat etmiş	36	30
	Boşanmış	23	19.2
Çocuk Sayısı	0	18	15
	1-3	69	57.5
	4+	33	27.5
Kimle Yaşıyorsunuz	Eşi	18	15
	Eşi ve çocukları	28	23.3
	Çocukları	1	0.8
	Yalnız	13	10.8
	Huzurevi sakinleri ile	60	50
Sosyal Destek Alma	Evet	87	72.5
	Kısmen	17	14.2
	Hayır	16	13.3

Tablo 2'de katılımcıların medeni durumuna ve yaşamına ait tanımlayıcı veriler yer almaktadır. Katılımcıların %43.3'ü evli, %30 'u eşi vefat etmiş, %19.2'si boşanmış ve %7.5'i hiç evlenmemiş bireylerden oluşmaktadır. %57.5'i, 1 ile 3 arasında çocuk sahibidir. Katılımcıların %50'si huzurevinde yaşıyorken, %23.3'ü eşi ve çocukları, %15'i eşi, %10.8'i yalnız ve %0.8'i çocukları ile yaşamaktadır. Katılımcıların %86.7'si çevresinden sosyal destek alırken %13.3'ü sosyal destek mekanizmalarından yoksun olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3: Kendisinin veya Yakınlarının Suç Mağduru Olup Olmadığını Öğrenme

Sorular		n	%
Geçen yıl herhangi bir suçun mağduru oldunuz mu?	Evet	9	7.5
	Hayır	111	92.5
Lütfen geçen yıl mağduru olduğunuz suç ve bu suçun fail/faillerini tanımlayınız.	Dolandırıcılık	3	2.5
	Hırsızlık Gasp	6	5
Geçen yıl yakın arkadaşınız veya akrabalarınızdan biri suç mağduru oldu mu?	Evet	8	6.7
	Hayır	112	93.3
Lütfen geçen yıl gerçekleşen bu suçu ve suçun fail/faillerini tanımlayınız.	Hırsızlık gasp	4	3.3
	Mala zarar	1	0.8
	Darp	3	2.5

Tablo 3' te katılımcıların %7.5'i geçen yıl içerisinde herhangi bir suçun mağduru olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %5'i geçen yıl içerisinde hırsızlık ve gasp suçuna maruz kaldıklarını belirtirken, %2.5'i dolandırıcılık suçuna maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların yakın arkadaş veya akrabalarının %6.7'si geçen yıl içerisinde herhangi bir suçun mağduru oldukları görülmektedir. Maruz kalınan suç türünün %3.3 ile hırsızlık ve gasp suçu, %2.5'i darp, %0.8'i mala zarar olduğu bildirilmiştir.

Tablo 4: Komşuluk ve Yakın Çevre İlişkisi

Sorular		n	%
Bir sorununuz olduğunda yakınınızdaki komşuların size yardım edeceklerine güvenebilir misiniz?	Evet	107	89.2
	Hayır	6	5
	Emin değilim	7	5.8
Semtinizin bir parçası olduğunuzu hissediyor musunuz?	Evet	116	96.7
	Hayır	3	2.5
	Emin değilim	1	0.8
Size en yakın 4 evde yaşayan insanları düşünün; önümüzdeki yıl hepsi taşınacak olsa, bunlardan kaçını özlerdiniz.	Hiç birini	5	4.2
	Birini	6	5
	İkisini	23	19.2
	Üçünü	15	12.5
	Hepsini	71	59.2

Tablo 4' te bireylerin yaşadığı bölgede komşuluk ve yakın çevre ilişkileri yer almaktadır. "Bir sorununuz olduğunda yakınınızdaki komşuların size yardım edeceklerine güvenebilir misiniz?" sorusuna katılımcıların %89.2'si "Evet" cevabı vermiştir. "Semtinizin bir parçası olduğunuzu hissediyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %96.7'si "Evet" cevabı vermiştir. "Size en yakın 4 evde yaşayan insanları düşünün; önümüzdeki yıl hepsi taşınacak olsa, bunlardan kaçını özlerdiniz?" sorusuna katılımcıların %59.2'si "Hepsini" cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 5: Olası Suç Eyleminde Bireyin Fail Profili

Sorular		**n**	**%**
Semtinizde yabancıları görüyor musunuz?	Oldukça sık	16	13.3
	Ara sıra	86	71.7
	Sık sık	18	15
Geçtiğimiz yıl içinde semtinizde herhangi bir suç işlendiğini duydunuz mu?	Evet	19	15.8
	Hayır	101	84.2
Semtinizde işlenen suçların çoğunlukla aşağıdakilerden hangisi tarafından işlendiğini düşünüyorsunuz?	Semtteki insanlar	5	4.2
	Yabancılar	107	89.2
	Semtte çalışan kişiler	8	6.7

Tablo 5'te olası suç eyleminde bireyin fail profiline ilişkin veriler yer almaktadır. "Semtinizde yabancıları görüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %71.7'si "Ara sıra", %15'i "Sık sık" ve %13.3' ü "Oldukça sık" cevabı vermiştir. "Geçtiğimiz yıl içinde semtinizde herhangi bir suç işlendiğini duydunuz mu?" sorusuna katılımcıların %84.2'si "Hayır" cevabı vermiştir. "Semtinizde işlenen suçların çoğunlukla aşağıdakilerden hangisi tarafından işlendiğini düşünüyorsunuz?" sorusuna ise katılımcıların %89.2'si "Yabancılar" cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 6: Bireyin Suç Mağduru Olmamak Adına Aldığı Önlemler

Sorular		n	%
Eşyanızın üstüne kimlik numaranızı veya ad-soyadınızı kazıdınız mı?	Evet	5	4.2
	Hayır	115	95.8
Kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdınız mı?	Evet	26	21.7
	Hayır	94	78.3
Bekçi köpeği aldınız mı?	Evet	2	1.7
	Hayır	118	98.3
Korunmak amacıyla evde silah saklıyor musunuz?	Evet	7	5.8
	Hayır	113	94.2
Kapı dışına ilave ışık koydurdunuz mu?	Evet	11	9.2
	Hayır	109	90.8
Kendinizi koruma teknikleriyle ilgili daha fazla bilgi edindiniz mi?	Evet	6	5
	Hayır	114	95
Kendinizi korumak amacıyla özel bir obje(bayıltıcı sprey, bıçak, sopa vb.) taşıyor musunuz?	Evet	7	5.8
	Hayır	113	94.2
Gündüz saatleri suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?	Evet	108	90
	Hayır	12	10
Gece vakti suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?	Evet	114	95
	Hayır	6	5
Geçen yıl içinde günlük aktivitelerinizi suç sebebiyle sınırlandırdınız veya değiştirdiniz mi?	Evet	35	29.2
	Hayır	85	70.8

Tablo 6'da bireyin suç mağduru olmamak adına aldığı önlemlere ilişkin veriler yer almaktadır. "Eşyanızın üstüne kimlik numaranızı veya ad-soyadınızı kazıdınız mı?" sorusuna katılımcıların %95.8'i "Hayır" cevabı vermiştir. "Kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdınız mı?" sorusuna katılımcıların %21.7'si "Evet" cevabı vermiştir. Katılımcıların %5.8' i "Korunmak amacıyla evde silah saklıyor musunuz?" sorusuna "Evet" yanıtı vermiştir. "Gündüz saatleri suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?" sorusunu "Evet" diye yanıtlayanların oranı %90 iken, "Gece vakti suç bakımından güvensiz

olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız? Sorusuna "Evet" diye yanıtlayanların oranı %95 olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %29.2'si "Geçen yıl içinde günlük aktivitelerinizi suç sebebiyle sınırlandırdınız veya değiştirdiniz mi?" sorusuna "Evet" yanıtı verdikleri görülmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Huzurevinde Yaşamasına İlişkin Tanımlayıcı Veriler

Değişkenler		**n**	**%**
Huzurevine Yerleşme Sebebi	Yalnızlık	20	16.7
	Gelecek Kaygısı	13	10.8
	Öz bakım sorumluluğunu üstlenme yetersizliği	8	6.7
	Sosyal Destek Yoksunluğu	18	15
	Kalacak yerinin olmaması	1	0.8
Huzurevine Yerleşmeden Önce Kiminle Yaşadığı	Eşi	9	7.5
	Çocukları	8	6.7
	Yakınları	2	1.7
	Yalnız	41	34.2
Huzurevinde Kalma Süresi	1 yıldan az	1	0.8
	1-3	12	10
	4-6 yıl	18	15
	7+	29	24.2
Aile İle Görüşme Sıklığı	Hiç	11	9.2
	Ara sıra	33	27.5
	Sık sık	16	13.3

Tablo 7'de katılımcıların huzurevinde yaşamasına ilişkin tanımlayıcı veriler yer almaktadır. Katılımcıların %16.7'si yalnızlık, %15'i sosyal destek yoksunluğu, %10.8'i gelecek kaygısı, %6.7'si öz bakım sorumluluğunu üstlenme yetersizliği ve %0.8'i kalacak yeri olmaması sebebiyle huzurevinde yaşamaktadır. Katılımcıların %34.2'si huzurevine yerleşmeden önceki süreçte yalnız başına yaşamaktadır. Katılımcıların yaklaşık %24.2'si 7 ve

üzeri yıl huzurevinde yaşamaktadır. Katılımcıların %40.8'i ailesi ile görüşürken, %9.2'siailesi ile görüşmemektedir.

Tablo 8: Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçekler Ortalama Puanları

Değişken	Ort.	S.S
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	62.74	16.67
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.45	1.68
Risk Algısı Alt Ölçeği	44.85	17.50
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	22.97	3.62

Tablo 8'de suç mağduriyet korkusu alt ölçeklerinin ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir. Suç mağduriyet korkusu alt ölçeği puanlarına ait aritmetik ortalama 62.74; standart sapma değeri 16.67 bulunmuştur. Güvende hissetme alt ölçeği puanlarına ait aritmetik ortalama 7.45; standart sapma değeri 1.68 bulunmuştur. Risk algısı alt ölçeği puanlarına ait aritmetik ortalama 44.85; standart sapma değeri 17.50 bulunmuştur. Çevre sorun algısı puanlarına ait aritmetik ortalama 22.97; standart sapma değeri 3.62 bulunmuştur.

Tablo 9: Huzurevinde Yaşayan Bireyler ile Yakınlarıyla Yaşayan Bireylerin Ölçeklere Göre Karşılaştırılması

	Yakınlarıyla Yaşayan Bireyler	Huzurevinde Yaşayan Bireyler	İstatistik
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	75 (68-82)	52.5 (48-57.75)	U=239.5 t=-8.19 p<0.001
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.35±1.69	7.55±1.68	t=-0.65 p=0.52
Risk Algısı Alt Ölçeği	57.10±15.16	32.6±9.11	t=10.73 p<0.001

Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	21.88±4.40	24.05±2.17	t=-3.42 p=0.001
ÇBASDÖ	64.20±16.17	52.40±19.20	t=3.64 p<0.001

Tablo 9'da, huzurevinde yaşayan bireyler ile yakınlarıyla yaşayan bireylerin ölçeklere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Suç mağduriyet korkusu medyanına göre yakınlarıyla yaşayan bireyler ile huzurevinde yaşayan bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p<0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu puanları, huzurevinde yaşayan bireylerden daha fazladır. Risk algısı ortalamasına göre yakınlarıyla yaşayan bireyler ile huzurevinde yaşayan bireyler arasında anlamlı farklılık görülmüştür (p<0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin risk algısı, ortalaması huzurevinde yaşayan bireylerden daha fazladır. Çevre sorun algısı ortalamasına göre yakınlarıyla yaşayan bireyler ile huzurevinde yaşayan bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin çevre sorun algısı ortalaması, huzurevinde yaşayan bireylerden daha düşüktür. ÇBASDÖ ortalamasına göre yakınlarıyla yaşayan bireyler ile huzurevinde yaşayan bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p<0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin ÇBASDÖ ortalaması, huzurevinde yaşayan bireylerden daha fazladır. Güvende hissetme ortalamalarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır (p=0.52).

Tablo 10: Huzurevinde Yaşayan Bireyler ile Yakınlarıyla Yaşayan Bireylerin Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

		Yakınlarıyla Yaşayan Bireyler	Huzurevinde Yaşayan Bireyler	İstatistik
Cinsiyet				**p=1**
	Kadın	30(50)	30(50)	
	Erkek	30(50)	30(50)	

Yaş				**x^2= 34.57 p<0.001b**
	65-75	46(76.7)	15(25)	
	75-85	8(13.3)	32(53.3)	
	85+	6(10)	13(21.7)	
Eğitim Durumu				**x^2= 16.43 p=0.001b**
	Okuryazar/İlkokul	35(58.3)	15(25)	
	Ortaokul	9(15)	12(20)	
	Lise	6(10)	19(31.7)	
	Ön lisans/Lisans/Lisansüstü	10(16.7)	14(23.3)	
Gelir				**x^2= 9.44 p=0.02b**
	2000 ve altı	8(13.3)	3(5)	
	2000-3000	23(38.3)	38(63.3)	
	3000-4000	12(20)	11(18.3)	
	4000 üstü	17(28.3)	8(13.3)	
Medeni Hal				**x^2= 65.70 p<0.001a**
	Bekar	12(20)	56(93.3)	
	Evli	48(80)	4(6.7)	
Çocuk Sayısı				**x^2= 23.87 p<0.001b**
	0	7(11.7)	11(18.3)	
	1-3	25(41.7)	44(73.3)	
	4+	28(46.7)	5(8.3)	
Kronik Hastalık Varlığı				**x^2= 0.6 p=0.44a**
	Evet	38(63.3)	42(70)	
	Hayır	22(36.7)	18(30)	

a.Ki-kare Analizi b. Yate's İstatistiği

Tablo 10’da, huzurevinde yaşayan bireyler ile yakınlarıyla yaşayan bireylerin değişkenlere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Yaş grupları ile bireylerin yaşadığı yerler arasında anlamlı ilişki vardır (p<0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin %76.7'si 65-75 yaş aralığında iken, huzurevinde yaşayan bireylerin %53.3'ü 75-85 yaş arasındadır. Eğitim durumu ile bireylerin kaldığı yerler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin %58.3'ü, okuryazar veya ilkokul mezunudur. Huzurevinde yaşayan bireylerin %31.7'si ise, lise mezunudur. Gelir durumları ile bireylerin yaşadığı yerler arasında

anlamlı ilişki vardır (p=0.02). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin %38.2'ünün geliri 2000-3000 aralığında; %28.3'ünün ise geliri 4000 üstüdür. Huzurevinde yaşayan bireylerin %63.3'ünün geliri 2000-3000 aralığındadır. Medeni hal grupları ile bireylerin yaşadığı yerler arasında anlamlı ilişki vardır (p<0.001). Huzurevinde yaşayan bireylerin neredeyse tamamı bekar (%93.3) iken, yakınlarıyla yaşayan bireylerin %80'i evlidir. Çocuk sayıları grupları ile bireylerin yaşadığı yerler arasında anlamlı ilişki vardır (p<0.001). Yakınlarıyla yaşayan bireylerin %41.7'sinin 1-3 çocuğu; %46.7'sinin ise 4 ve üzeri çocuğu vardır. Huzurevinde yaşayan bireylerin büyük bir çoğunluğunun ise 1-3 sayıda çocuğu vardır. Cinsiyet, kronik hastalık varlığı grupları ile bireylerin yaşadığı yerler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Tablo 11: Cinsiyet Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

	Cinsiyet		**İstatistik**
	Kadın	**Erkek**	
ÇBASDÖ	60.25±19.33	56.35±17.88	t=1.15 p=0.25
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	64.83±16.28	60.65±16.93	t=1.38 p=0.17
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.72±1.44	7.18±1.86	t=1.75 p=0.82
Risk Algısı Alt Ölçeği	44.38±16.93	45.32±18.19	t=-0.29 p=0.77
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	23(21.25-25.75)	24(21.25-25.75)	U=1524 Z=-1.46 p=0.15

Tablo 11'de, cinsiyet değişkeni ile suç korkusu alt ölçekler ve ÇBASDÖ'nin karşılaştırılması verilmiştir. ÇBASDÖ ve Suç Korkusu alt ölçeklerinin ortalama/medyanlarına göre cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 12: Yaş Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

	Yaş			İstatistik	Farklılığın Kaynağı
	65-75	**75-85**	**85+**		
ÇBASDÖ	60(48-81)	56.5(32-69.5)	57(52-72)	H=4.58 p=0.10	
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	67.89±14.19	55.15±18.91	62.21±13.17	F= 7.88 p=0.001	65-75 yaş ile 75-85 yaş arasında p=0.001
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.03±1.71	7.83±1.63	8±1.37	F=4.10 p=0.02	Post-Hoc testine göre(Scheffe) gruplar arasında farklılık bulunamamıştır.
Risk Algısı Alt Ölçeği	53(41-62.5)	31.5(27.25-40.5)	36(31-46)	H=26.44 p<0.001	65-75 ile 75-85 yaş arasında p<0.001 65-75 ile85+ yaş arasında p=0.02
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	23(21-25.5)	24(21.25-25)	23(23-27)	H=1.58 p=0.45	

Tablo 12'de, yaş değişkeni ile suç korkusu alt ölçekler ve ÇBASDÖ'nin karşılaştırılması verilmiştir. Suç mağduriyet korkusu alt ölçeği ortalamalarına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.001). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Pos-Hoc (Scheffe) testi yapılmıştır. Buna göre 65-75 yaş grubundaki bireyler ile 75-85 yaş grubundaki bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.001). 65-75 yaş grubundaki bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalamaları 75-85 yaş grubundaki bireylerden daha yüksektir. Risk algısı ölçeği medyanına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık vardır

(p<0.001). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre 65-75 yaş grubundaki bireyler ile 75-85 yaş grubundaki bireyler arasında (p<0.001); 85 üstü yaş grubundaki bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.02). 65-75 yaş grubundaki bireylerin risk algısı puanları diğer yaş grubundaki bireylerden daha yüksektir. Güvende hissetme ortalamalarına göre yaş grupları arasında anlamlı ilişki bulunsa da Post-Hoc testi ile gruplar arasında herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ÇBASDÖ ve çevre sorun algısı ölçeklerinin medyanlarına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 13: Medeni Durum Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

Medeni Hal	**Medeni Hal**		**İstatistik**
	Bekar	**Evli**	
ÇBASDÖ	54.54±18.96	63.21±17.19	t=-2.58 p=0.01
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	54.5(49.25-61)	75(66.25-81.75)	U=585.5 Z=-6.27 p<0.001
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.59±1.73	7.27±1.61	t=1.03 p=0.31
Risk Algısı Alt Ölçeği	35.54±12.51	57.02±15.59	t=-8.37 p<0.001
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	24(22-26)	23(21-25)	U=1526 Z=-1.29 p=0.20

Tablo 13'te,medeni durum değişkeni ile suç korkusu alt ölçekler ve ÇBASDÖ'nin karşılaştırılması verilmiştir. ÇBASDÖ ortalamalarına göre bekar ve evli bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.01). Evli bireylerin ÇBASDÖ ortalamaları bekar bireylerden daha fazladır. Suç mağduriyet korkusu ölçeği medyanına göre evli ve bekar bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p<0.001). Evli bireylerin suç mağduriyet korkusu puanları, bekar bireylerden

daha fazladır. Risk algısı ortalamalarına göre bekar ve evli bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p<0.001). Evli bireylerin risk algısı ortalamaları, bekar bireylerden daha fazladır. Güvende hissetme ve çevre sorun algısı ölçekleri ortalama/medyanlarına göre evli ve bekar bireyler arasında istatistiksel açıdan fark bulunamamıştır (p=0.31; 0.20).

Tablo 14: Eğitim Durumu Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu				İstatistik	Farklılığın Kaynağı
	Okuryazar/İlkokul	**Ortaokul**	**Lise**	**Önlisans/Lisans /Lisansüstü**		
ÇBASDÖ	57(44-66.5)	70(38-77)	60(45-82.5)	60(51-65)	H=0.58 p=0.90	
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	67.5(59.75-75)	54(51-70)	53(46.5-73.5)	60(50.25-81.5)	H=8.34 p=0.04	İkili karşılaştırmalar sonucunda gruplar arasında farklılık bulunamamıştır.
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.52±1.59	8.19±1.60	7.64±1.60	6.46±1.64	F=4.68 p=0.004	Ortaokul ile ön lisans ve üzeri arasında p=0.01
Risk Algısı Alt Ölçeği	47.5(36-55.25)	36(30-63)	33(27.5-46.5)	38(31-77.5)	H=6.24 p=0.10	
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	23(21-25)	25(23-27)	24(22.5-27)	22(19.25-24)	H=14.87 p=0.002	Ön lisansüstü ile lise grupları arasında p=0.02 Ön lisansüstü ile ortaokul grubu arasında p=0.02

Suç mağduriyet korkusu ölçeği medyanına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunsa da ikili karşılaştırmalar sonucunda herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Güvende hissetme ölçeği ortalamalarına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.004). Yapılan post-hoc (Scheffe) testine göre ortaokul mezunları ile ön lisans ve üzeri eğitim seviyesindeki bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.01). Ortaokul mezunlarının güvende hissetme ortalamaları, ön lisans ve üstü eğitim seviyesindeki bireylerden daha yüksektir.

Çevre sorun algısı alt ölçeği medyanına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.002). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre ön lisans ve üzeri eğitim seviyesindeki bireyler ile lise mezunu bireyler arasında (p=0.02); ortaokul mezunu bireyler arasında (p=0.02) anlamlı farklılık vardır. Ön lisans ve üzeri eğitim seviyesindeki bireylerin çevre sorun algısı puanları diğer gruplardan daha düşüktür. ÇBASDÖ ve risk algısı ölçeklerinin medyanlarına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 15: Gelir Durumu Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

	Gelir Grupları				İstatistik	Farklılığın Kaynağı
	2000 ve altı	**2000-3000**	**3000-4000**	**4000 üstü**		
ÇBASDÖ	64.36±15.19	56.62±16.84	58.57±19.69	59.48±23.18	F=0.58 p=0.63	
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	71(57-77)	56(50-72)	64(55-86)	75(53.5-83)	H=10.63 p=0.01	2000-3000 ile 4000 üstü p=0.04
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.36±1.50	7.51±1.60	8±1.83	6.84±1.70	F=2.01 p=0.12	
Risk Algısı Alt Ölçeği	51(43-55)	35(28-51)	50(34-60)	51(37-63)	H=10.24 p=0.02	2000-3000 ile 4000 üstü p=0.04
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	21(21-25)	23(21.5-25)	25(23-27)	23(21.5-26)	H=7.46 p=0.06	

Suç mağduriyet korkusu alt ölçeği medyanına göre gelir grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.01). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre geliri 2000-3000 aralığında olan bireyler ile geliri 4000 ve üzeri olan bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.04). Geliri 2000-3000

olan bireylerin suç mağduriyet korkusu puanları geliri 4000 ve üzeri olan bireylerden daha düşüktür.

Risk algısı alt ölçeği medyanına göre gelir grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.02). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre geliri 2000-3000 aralığında olan bireyler ile geliri 4000 ve üzeri olan bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.04). Geliri 2000-3000 olan bireylerin risk algısı puanları geliri 4000 ve üzeri olan bireylerden daha düşüktür. ÇBASDÖ, güvende hissetme ve çevre sorun algısı ölçeklerinin medyanlarına/ortalamalarına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 16: Çocuk Sayısı Değişkeni ile Suç Korkusu Alt Ölçekler ve ÇBASDÖ'nin Karşılaştırılması

	Çocuk Sayısı			İstatistik	
	0	**1-3**	**4+**		
ÇBASDÖ	57.94±18.74	59.17±20.51	56.67±14.40	F=0.20 p=0.82	
Suç Mağduriyet Korkusu Alt Ölçeği	60(48-86)	59(51-75)	70(58-75)	H=3.88 p=0.14	
Güvende Hissetme Alt Ölçeği	7.78±1.56	7.36±1.71	7.45±1.72	F=0.43 p=0.65	
Risk Algısı Alt Ölçeği	42.11±15.54	41.46±17.22	53.42±16.61	F=5.92 p=0.004	1-3 ile 4+ arasında p=0.01
Çevre Sorun Algısı Alt Ölçeği	24.5(22.75-27)	24(22-26)	22(19.5-24)	H=11.38 p=0.003	4+ ile 1-3 arasında p=0.04 4+ ile 0 arasında p=0.004

Tablo 16'da, çocuk sayısı değişkeni ile suç korkusu alt ölçekler ve ÇBASDÖ'nin karşılaştırılması verilmiştir. ÇBASDÖ, suç mağduriyet korkusu ve güvende hissetme ve ölçeklerinin medyanlarına/ortalamalarına göre çocuk sayı grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Risk algısı alt ölçeği ortalamasına göre sahip olunan çocuk sayısı grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.004). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için post-hoc testi yapılmıştır. Buna göre 1-3 çocuğu olan bireyler ile 4 ve üzeri sayıda çocuğu olan bireyler arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.01). 4 ve üzeri sayıda çocuğu olan bireylerin risk algısı ortalamaları, 1-3 sayıda çocuğu olan bireylerden daha fazladır. Çevre sorun algısı alt ölçeği medyanına göre sahip olunan çocuk sayıları grupları arasında anlamlı farklılık vardır (p=0.003). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre 4 ve üzeri sayıda çocuğu olan bireyler ile çocuğu olmayan bireyler arasında (p=0.004); 1-3 sayıda çocuğu olan bireyler arasında (p=0.04) anlamlı farklılık vardır. 4 ve üzeri sayıda çocuğu olan bireylerin çevre sorun algısı puanları, diğer gruptaki bireylerden daha düşüktür.

Tablo 17: Tüm Gruplar İçin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi

		Suç Mağduriyet Korkusu	Güvende Hissetme	Risk Algısı	Çevre Sorun Algısı
ÇBASDÖ	r	,324[p]	-,176[p]	,247[p]	,300[s]
	p	,000	,055	,007	,001

p.Pearson Korelasyon. s.Spearman Korelasyon

Tablo 17'de, tüm gruplar için ÇBASDÖ ile suç korkusu alt ölçekleri arasında korelasyon analizi verilmiştir. Pearson Korelasyona göre ÇBASDÖ ile suç korkusu, risk algısı

arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır (p<0.001; 0.007). Spearman Korelasyona göre ÇBASDÖ ile çevre sorun algısı arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır (p=0.001).

Tablo 18: Yakınlarıyla Yaşayan Yaşlı Bireylerin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi

		Suç Mağduriyet Korkusu	Güvende Hissetme	Risk Algısı	Çevre Sorun Algısı
ÇBASDÖ	**r**	,326[s]	,000[p]	-,017[p]	,455[p]
	p	,011	,997	,899	,000

p.Pearson Korelasyon s. Spearman Korelasyon

Tablo 18'de, yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin ÇBASDÖ ile suç mağduriyet korkusu alt ölçekleri arasında korelasyon analizi verilmiştir. Spearman korelasyona göre ÇBASDÖ ile suç mağduriyet korkusu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır (p=0.01). Pearson korelasyona göre ÇBASDÖ ile çevre sorun algısı arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki bulunmaktadır (p<0.001).

Tablo 19: Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin ÇBASDÖ ile Suç Korkusu Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon Analizi

		Suç Mağduriyet Korkusu	Güvende Hissetme	Risk Algısı	Çevre Sorun Algısı
ÇBASDÖ	**r**	,188[s]	-,307[p]	,112[p]	,321[p]
	p	,149	,017	,392	,013

p. Pearson Korelasyon s. Spearman Korelasyon

Tablo 19'da, huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin ÇBASDÖ ile suç mağduriyet korkusu alt ölçekleri arasında korelasyon analizi verilmiştir. ÇBASDÖ nün ve suç mağduriyet korkusu

ve risk algısıyla arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Pearson Korelasyona göre ÇBASDÖ ile güvende hissetme arasında negatif; çevre sorun algısı arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır (p=0.02; 0.01).

Tablo 20: Gruplarda ÇBASDÖ ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki

Sınıflandırma Tablosu				
Gözlem		**Tahmin**		
		Nerede Yaşadığı		**Doğruluk Yüzdesi**
		Yakınlarıyla Birlikte	**Huzurevinde**	
Nerede Yaşadığı	**Yakınlarıyla Birlikte**	58	2	96,7
	Huzurevinde	3	57	95,0
Genel				95,8

Bireylerin yaşadıkları yer bağımlı değişken olarak belirlenerek binary lojistik regresyon uygulanmıştır. Bağımsız değişkenler ise ÇBASDÖ ile suç mağduriyet korkusu, risk algısı ve çevre sorun algısı alt ölçekleridir. Aşağıda verilen modele göre doğru sınıflandırma yüzdesi %95.8 olarak belirlenmiştir. Elde edilen model anlamlı bulunmuştur [(logit($\hat{y}$)= -0.26-0.08* ÇBASDÖ- 0.16* Suç Korkusu- 0.23*Risk Algısı + 1.09*Çevre Sorun Algısı)].

Analiz Sonuçları						
	B	**S.H.**	**Wald**	**sd**	**p**	**Exp(B)**
ÇBASDÖ	-,082	,035	5,412	1	,020	,921
Suç Mağduriyet Korkusu	-,160	,050	10,334	1	,001	,852
Risk Algısı	-,230	,072	10,145	1	,001	,795
Çevre Sorun Algısı	1,091	,286	14,521	1	,000	2,977
Sabit	-,255	2,601	,010	1	,922	,775

Hosmer-Lemeshowx^2= 9.39 p=0.31
NagelKerkeR^2=0.90

Hosmer-Lemeshow testine göre, model veriye iyi uyum sağlamıştır (p=0.31>0.05). Bağımsız değişkenler yaşanılan yerin %90'ını açıklamaktadır. Buna göre, tüm değişkenler istatistiksel modele anlamlı katkı yapmıştır. Modele göre, ÇBASDÖ, suç mağduriyet korkusu, risk algısı yaşanılan yer ile negatif ilişkili iken, çevresel sorun algısı pozitif ilişkilidir. Yani bireyin ÇBASDÖ puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.92 kat azaltmaktadır. Aynı şekilde suç mağduriyet korkusu puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.85 kat azaltmaktadır. Benzer bir yorum risk algısı için de yapılabilmektedir. Bireylerin risk algısı puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.80 kat daha azaltmaktadır. Çevre sorun algısındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 2.98 kat arttırmaktadır.

5. TARTIŞMA

Çalışmamızda son yarım asırda günümüz toplumlarında önemli bir sorun haline gelen, adli ve sosyal bilimler tarafından da sıkça araştırılan suç korkusunun yaşlı bireyler üzerinde etkisine odaklanılmıştır. Amacımız, huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireyler arasındaki suç korkusu ve sosyal destek ilişkisini saptamaktır. Çalışma verilerine, 65 yaş üstü, 30'u kadın 30'u erkek olmak üzere huzurevinde yaşayan 60 kişi ve kendi evinde veya yakınlarıyla yaşayan 60 (30 kadın ve 30 erkek) kişi olmak üzere toplam 120 kişinin katılımı ile ulaşılmıştır. Bu kapsamda, yaşlı bireylerdeki suç korkusunun; yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, yaşadığı yer (huzurevi veya yakınlarıyla), sosyal çevre ve komşuluk ilişkileri, algıladığı sosyal destek düzeyi gibi faktörlerle ilişkili olarak elde edilen bulgular, bu bölümde tartışılacaktır.

Yapılan çalışmalarda, suç korkusu ve cinsiyet ilişkisine oldukça sık odaklanılmaktadır. Çalışmamıza katılım sağlayan yaşlı bireylerin suç korkularına bakıldığında, cinsiyet açısından anlamlı bir fark tespit edilememiştir (Tablo 11). Çalışmamamızın bulgularına benzer nitelikte, literatürdeki bazı çalışmalar da, cinsiyet ile suç korkusu arasında herhangi bir ilişki olmadığını bildirmektedir (Owen, 1995; Gert, 2008). Ancak bazı çalışmalar, suça ilişkin korkunun en istikrarlı belirleyicisinin savunmasızlık teorisi altında yer alan cinsiyet değişkeni olduğunu ve literatür için önemli bir veri kaynağı olarak kabul edildiğini göstermektedir. Bu çalışmalar, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suça maruz kaldıklarını ancak kadınların, erkeklere göre suç mağduru olma korkusunu daha fazla yaşadıklarını göstermektedir (Clemente ve Kleiman, 1977; Skogan ve Maxfield, 1981; Ferraro, 1996; Sutton ve Farrall, 2005; Çardak, 2012). Bu konuya ilişkin en çarpıcı sonuçlardan biri Scott' un (2003) yapmış olduğu çalışmada kadınların yaşadığı mağduriyet korkusunun, erkeklere göre üç kat daha fazla olduğunun belirtilmesidir. Kadınların erkeklere göre daha fazla korkuya sahip olmalarının sebebi, suç korkusu kuramlarından savunmasızlık teorisine göre; herhangi bir suç eylemi veya saldırı durumuna

karşı, fiziksel güç yetersizliği gerekçesi ile kendilerini savunamamaları ve kırılgan bir yapıya sahip olmalarıdır (Skogan ve Maxfield, 1981; Öztürk ve Yıldız, 2017). Aynı zamanda kadınların daha fazla suç korkusu yaşamalarının önemli bir sebebi, cinsel saldırılara yönelik korku ve tedirginlik olarak görülmektedir. Hatta bazı araştırmacılar, kadınların mağduriyet korkusunun merkezinde cinsel saldırı korkusunun bulunması sebebiyle mağduriyet korkusunu "tecavüz korkusu" olarak da nitelendirmektedir (Warr, 1984; Ferraro, 1996). Son yıllarda kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin artması, bu korkunun temel faktörleri olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda Özaşçılar (2006), kadınların yakın çevre algılarının güvenli hale getirilmesiyle suça ilişkin korkularının önlenebileceğini belirtmektedir.

Yapılan çalışmaların genelinde suç korkusuna ilişkin en önemli bulgulardan biri savunmasızlık (incinebilirlik) teorisi altında yer alan yaş değişkenidir. Bununla birlikte literatürde yaş faktörünün suç korkusu ile ilişkisine yönelik ortaya çıkan bulgular karmaşık sonuçlar ortaya koymakta; ancak yaş faktörünün suç korkusuna ilişkin etkisi, 65 yaş üstü bireylerde spesifik olarak ihmal edilen bir konu haline gelebilmektedir. Çalışmamızda 65 yaş üstü bireylerde yaş faktörü ile suç korkusu arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır (Tablo 12). Karakuş, McGarrell ve Başıbüyük'ün (2010) yapmış olduğu çalışmada, yaş faktörü arttıkça, korku seviyelerinde azalma olduğu gözlemlenmiştir. Yine Uludağ ve Dolu'nun (2012) yaptığı çalışmada yaşlı kadınların suç korku seviyelerinin diğer yaş gruplarından daha az olduğu bildirilmiştir. Her iki çalışma, yaş artışı ve suç korkusu ilişkisini, yaşlı bireylerin Türk toplumunda var olan geleneksel değerler kapsamında saygı gören ve değer verilen bir statüye sahip olmasına bağlamaktadır. Bu anlamda çalışmamız bu sonuçları desteklemektedir. Bu hususta karşıt görüşte bulgular ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Suç korkusuna ilişkin yaşlı bireyler üzerinde yapılan ilk dönem çalışmalarda, yaşın artmasına bağlı olarak bireyin daha çok suç mağduru olma korkusu yaşadığı ve yaşlılar arasında suç korkusunun diğer gruplara göre daha yaygın olduğu bildirilmektedir (Lagrange ve Ferraro,

1987; Lagrange ve Ferraro, 1989; Hale, 1996; Warr, 1984). Yaşlılar arasındaki mağduriyet korkusunun ortaya çıkışı ve yaygınlığı savunmasızlık kuramına bağlanmaktadır. Yaşlıların fiziksel ve ekonomik yönden güçsüz olmaları, sosyal desteğe sürekli olarak ihtiyaç duymaları, mağduriyet korkusu sebebiyle gündelik yaşamsal faaliyetlerinin kısıtlanması ve bunun bir sonucu olarak sosyal hayattan izole olmaları, onların daha fazla suç mağduru olma korkusu yaşamalarına yol açmaktadır (Ferraro ve LaGrange, 1987; Lindesay, 1997; Hale, 1996; Kul, 2013; Yazgan, 2017). Aynı zamanda suça ilişkin korku ile yaş olgusu arasında herhangi bir ilişki olmadığını savunan çalışmalar da bulunmaktadır (Hwang, 2006; Clement ve Kleiman, 1977; Yin, 1982).

Yaş ve cinsiyet değişkenine bağlı savunmasızlık kuramında mağduriyet ve suç korkusu faktörleri arasında bir paradoks olabilmektedir. Fiziksel, psikolojik veya davranışsal bir suç eylemi veya saldırı durumunda, fiziksel kırılganlıkları yüksek olan kadınlar ve yaşlılar kendilerini savunmasız hissedebilmektedir. Yani, kadınların ve yaşlıların suç mağduru olma oranlarının düşük olmasına rağmen suça ilişkin korku seviyelerinin daha yüksek olması, cinsiyet-suç ve yaş-suç paradoksu olarak ifade edilmektedir. Baumer (1985) yapmış olduğu çalışmada, suç korkusuna ilişkin yaş faktörünün erkekleri, kadınlara oranla daha fazla etkilediğini ve yaş ilerledikçe suç korkusuna ilişkin cinsiyet farklılığının ortadan kalktığını ifade etmektedir. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2020 yılı verilerine bakıldığında; ceza mahkemelerine gelen dosyalardaki mağdur/müştekiler oranlarında mağdurların %66'sının erkek, %33,4'ünün kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu veriler, kadınların erkeklere göre daha az suç mağduru olduğu göstermektedir. Bununla birlikte, 2013-2020 yılları arasında cumhuriyet başsavcılığında soruşturma evresinde bulunan mağdur/müşteki sayılarının her geçen yıl arttığı görülmektedir. 2020 yılında soruşturma aşamasında bulunan toplam mağdur/müşteki sayısının 10 010 840 (%71,3'ü erkek, %28,7'si kadın) olduğu, bu da ülke nüfusunun yaklaşık %11,8'inin mağduriyet

yaşadığını işaret etmektedir. Suç korkusu kavramının, suç ile doğru orantılı biçimde artış eğilimi gösterdiği dikkate alındığında, suç korkusunun her geçen yıl daha ciddi bir toplumsal sorun haline geleceği düşünülmektedir. Özaşçılar ve Ziyalar'ın (2009) yapmış olduğu çalışmada, cinsiyetler bağlamında; kadınların en çok cinsel saldırı veya tecavüze uğramaktan korktukları, erkeklerin ise en çok sokakta gaspa uğramak veya soyulmaktan korktukları bildirilmektedir.

Medeni durum değişkeni ile suç mağduriyet korkusuna yönelik bulgumuzda evli ve bekar bireyler arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş olup, evli bireylerin suç mağduriyet korkusu puanlarının bekar bireylerden daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo13). Aynı zamanda suç korkusuna paralel olarak risk algısı ortalamalarına göre bekar ve evli bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup evli bireylerin risk algısı ortalamaları, bekar bireylerden daha fazladır. Buna göre, evli bireylerin suç korkusu ve risk algısı düzeylerinin bekar bireylerden daha yüksek olduğu çalışmamız için beklenen bir sonuç olmakla beraber literatürde yer alan bazı çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Çünkü aile ile birlikte yaşamanın bu korkunun gelişmesi üzerinde etkisi genel bir ifadeyle alturistik (özgecil) korku olarak ifade edilmektedir. Nitekim Warr ve Ellison'un (2000) yapmış olduğu çalışmada, aile ile birlikte yaşama durumunda başkaları (çocuk, eş, kardeş) için duyulan suç korkusunun, bireysel suç korkusundan daha baskın çıktığı bildirilmektedir. Bu hususta, suç ve suça ilişkin korkunun toplumda giderek artması bireylerin eşleri ve çocukları için daha çok kaygılanmalarına sebep olmaktadır. Ancak elde ettiğimiz sonuçlar, literatürde yer alan bazı çalışmalarla uyuşmamaktadır. Bu çalışmalar medeni durum değişkeni ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki kurulamadığını (Gert, 2008; Kul, 2009; Uludağ, 2010) bildirmektedir.

Çalışmamıza katılım sağlayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ölçeği medyanına göre eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunsa da ikili karşılaştırmalar sonucunda herhangi bir farklılık tespit edilememiştir (Tablo 14). Bu hususta çalışmamızda hedeflenen

eğitim seviyesi düşük olan bireylerin, kendilerine göre iyi durumda olan bireylerden daha çok suç korkusu duydukları sonucuna ulaşılamamıştır. Kul (2009), eğitim seviyesinin suça ilişkin korku üzerindeki etkisi olup olmadığının şüpheli olduğunu bildirmektedir. Ancak çevre sorun algısı alt ölçeği medyanına göre, eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup ön lisans ve üzeri eğitim seviyesindeki bireylerin çevre sorun algısı puanları, diğer gruplardan daha düşüktür. Bu durumu açıklamak gerekirse; bireyin eğitim seviyesi arttıkça, daha kolay iş bulmasına imkan sunabilmekte ve iyi bir gelire sahip olmanın getirdiği hayat standartlarının iyileşmesiyle şehrin güvenli bölgelerinde ikamet etmesine fırsat verebilmektedir. Yani, bireyin sahip olduğu kaynaklarla beraber, can ve mal güvenliğini korumaya yönelik tedbir alma olanağı sayesinde suç mağduru olma korku düzeyi ve risk algısı daha düşük olacaktır. Çalışmamızda elde ettiğimiz sonun aksine Guedes ve ark. (2018) yapmış olduğu çalışmada düşük düzeyde eğitim seviyesine sahip bireylerin suça ilişkin korku düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Çalışmamız, suç mağduriyet korkusu alt ölçeği ortalamaları ile gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu; 2000-3000 TL geliri olan bireylerin suç mağduriyet korkusu puanlarının, geliri 4000 TL ve üzeri olan bireylerden daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 15). Literatürde bulunan çoğu çalışmaya göre düşük ekonomik gelire sahip yoksul bireylerin, suç korkularının daha yüksek olduğu bildirilmektedir. Çünkü yeterli ekonomik gelire sahip olmayan bir bireyin, suçun yaygınlık gösterdiği bölgelerde yaşamak durumunda kalmasına sebep olmakta ve kendisini suça karşı korumak için gerekli tedbirleri alma imkanını kısıtlamaktadır (Hale, 1996; Clemente ve Kleinman, 1977; Hicks ve Brown, 2013; Çoklar ve Solak, 2017). Ayrıca risk algısı alt ölçeği medyanına göre gelir grupları arasında anlamlı farklılık vardır. Geliri 2000-3000 TL olan bireylerin risk algısı puanları geliri 4000 TL ve üzeri olan bireylerden daha düşüktür. Gelir seviyesi arttıkça insanların suça karşı risk algıları artmaktadır.

Çalışmamıza katılım sağlayanların suç korkusuna etki eden bir diğer faktör de çocuk sahibi olma durumudur. Suç mağduriyet korkusu ve güvende hissetme alt ölçeklerinin ortalamalarına göre, çocuk sayı grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (Tablo 16). Nitekim Taşçı'nın 2020 yılında yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar bildirilmiş olup, çalışmamız da bu sonucu desteklemektedir. Ancak risk algısı alt ölçeği ortalamasına göre sahip olunan çocuk sayısı grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş olup; buna göre 4 ve üzeri sayıda çocuğu olan bireylerin risk algısı ortalamaları, 1-3 sayıda çocuğu olan bireylerden daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuk sayısı ile risk algısı arasındaki ilişki, medeni durum değişkeninde belirttiğimiz gibi alturistik (özgecil) korku olarak tanımlanabilir. Yaşanılan bölge, çevresel etmenler ve suçun yaygınlaşması sebebiyle ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça, sorumluluk bilinci dahilinde çocuklarına ilişkin risk algıları da artmaktadır. Literatürde çocuk sayısı değişkeninin suç korkusu üzerindeki etkisine yönelik çalışmalar sınırlıyken; Heber'in (2009) yapmış olduğu çalışmada, yaşlı bireylerin çocuklarına ilişkin suç korkusu duyabileceği ancak çocuk sayısı değişkeninin suç korkusu ve risk algısı üzerinde etkili olmadığı bildirilmiştir.

Çalışmamızda komşuluk ve yakın çevre ilişkisine yönelik sorularda katılımcıların %89.2'si bir sorunu olduğunda yakınındaki komşusunun kendisine yardım edeceğini, katılımcıların %96.7'si de kendilerini semtlerine ait hissettiklerini bildirmektedir (Tablo 4). Nitekim Skogan'a (1986) göre komşularla ilişki, bireyin topluma olan aidiyetini arttırırken, suça ilişkin duyulan korkuyu da azaltabilmektedir. Bu aidiyetin azalması sebebiyle, birey toplumsal yaşamdan çekilerek izole olabilmektedir.

Suç korkusunun hissedilmesi halinde bireyler bu korkunun etkilerini azaltmak için birtakım önlemler almak gereksinimi duymaktadır. Aslında bu doğal olarak gelişen bir savunma mekanizmasıdır. Nitekim bireylerin dışardan kendilerine yönelik herhangi bir tehdit veya tehlike algılamaları durumunda suç korkusunun bilişsel boyutu kapsamında mağduriyet

risklerini değerlendirerek davranışsal boyutta algılanan risklere karşı suç korkusundan kaçınma davranışı sergileyebilmekle beraber bir takım önlemler alabilmektedir (Ferraro ve LaGrange, 1987; Bolger ve Bolger, 2019). Çalışmamıza katılan yaşlıların suç mağduru olmamak adına aldığı önlemler bölümünde yer alan sorulara ilişkin yapılan analizde "Gündüz saatleri suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?" sorusunu "Evet" diye yanıtlayanların oranı %90 iken, "Gece vakti suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız? Sorusuna "Evet" diye yanıtlayanların oranı %95 olduğu görülmektedir. "Geçen yıl içinde günlük aktivitelerinizi suç sebebiyle sınırlandırdınız veya değiştirdiniz mi?" sorusuna katılımcıların %29.2'sinin "Evet" yanıtı verdiği, "Kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdınız mı?" sorusuna katılımcıların %21.7'sinin "Evet" cevabı verdiği görülmektedir (Tablo 6). Bu oranlar suç korkusunun toplumsal boyutta ciddiyetini ortaya koymaktadır. Özellikle toplumun en savunmasız grupları arasında yer alan yaşlı bireyler kendilerini korumak ve suça ilişkin korkularını azaltmak amacıyla bu yola başvurmaktadır.

Yaşlı bireylerin huzurevinde yaşamayı tercih etmelerine ilişkin verilere bakıldığında; %16.7'si yalnızlık, %15'i sosyal destek yoksunluğu, %10.8'i gelecek kaygısı, %6.7'si öz bakım sorumluluğunu üstlenme yetersizliği sebebiyle yerleştiği sonucu elde edilmiştir (Tablo 7). Katılımcıların %34.2'si huzurevine yerleşmeden önceki süreçte yalnız başına yaşamaktadır. Katılımcıların yaklaşık %24.2'si 7 ve üzeri yıl huzurevinde yaşamaktadır. Katılımcıların %40.8'i ailesi ile görüşürken, %9.2'si ailesi ile görüşmemektedir. Yalnız yaşayan veya eşlerini kaybeden yaşlılar, yaşın ilerlemesine bağlı gelişen fiziksel yetersizliğin artması, kendi bakım ve sorumluluğunu üstlenememesi sebebiyle huzurevine yerleşmek mecburiyetinde kalabilecekleri düşünülmektedir (Bektaş, 2008).

Huzurevinde yaşayan bireyler ile yakınlarıyla yaşayan bireylerin ölçeklere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Suç mağduriyet korkusu medyanına göre yakınlarıyla yaşayan bireyler ile huzurevinde yaşayan bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup; yakınlarıyla

yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu puanları, huzurevinde yaşayan bireylerden daha fazladır (Tablo 9). Bu noktada huzurevinde yaşayan yaşlıların bulundukları kuruluşları güvenli olarak nitelendirmesi, risk faktörlerinin en aza indirilmiş olduğunu düşünmesiyle ilgili olabilir. Özellikle yaşlanmanın getirdiği fiziksel, psikolojik ve davranışsal yetilerin geri dönüşü olmayan şekilde azalmasıyla dışarıdaki risk faktörlerine karşı kendilerini savunmasız olarak görmekte bu kapsamda da huzurevinin kendileri için güvenli bir liman olduğunu düşüncesine sahip olabilirler. Buna dair literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Çalışmamızda ÇBASDÖ ile cinsiyet, yaş, eğitim, gelir durumu ve çocuk sayısı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken, medeni durum açısından anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 11-16). Evli bireylerin ÇBASDÖ ortalamaları bekar bireylerden daha fazladır. Yani, evli bireyler bekar bireylere oranla daha fazla sosyal destek düzeyine sahiptir. Nitekim bu sonuç literatürde yer alan çalışmalarla örtüşmektedir. Altıparmak'ın (2009) yapmış olduğu çalışmada, medeni durum değişkenine ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş olup; evli olan yaşlı bireylerin bekar, dul veya boşanmış yaşlı bireylere göre algıladığı sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. Yine Aksüllü ve arkadaşları (2004) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmaya göre, evli olan yaşlı bireylerin daha fazla sosyal destek algıladıkları bildirilmiştir. Yine algılanan sosyal destek açısından değerlendirildiğinde; yakınlarıyla yaşayan bireylerin ÇBASDÖ ortalaması, huzurevinde yaşayan bireylerden daha fazladır (Tablo 9). Nitekim yapılan bir çalışmada da evde yaşayan yaşlı bireylerin huzurevinde yaşayanlara göre daha fazla sosyal destek algıladıkları bildirilmiştir (Örsal ve ark., 2012). Ayrıca yaşlı bireyler için aile, en iyi sosyal destek mekanizmalarından olmakla beraber bireyin yaşam doyumu üzerinde de etkili olmaktadır (Canatan, 2016). Aile faktörü yaşlı bireyler için psikolojik, duygusal ve toplumsal destek mekanizması olmanın yanında bireyin yaşamında bulunan stresli durumlarla baş edebilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Özellikle de Türk toplumlarında aile; yaşlı

bireyler için maddi, manevi ve bilişsel sosyal destek sistemini temsil etmektedir (Kalınkara, 2016).

Suç korkusuna ilişkin pek çok çalışmada yaş ile suç korkusu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar sıklıkla suç korkusunun sosyal destek ve sosyal etkileşimlerle negatif yönde ilişkisi olduğunu vurgulamaktadır (Demaray ve ark., 2005; Clarke ve Lewis, 1982; Garizarifoğlu, 2009). Fakat suç korkusuna ilişkin bu çalışmalar sıklıkla genç yetişkinler üzerinden alınan verilere dayanmaktadır. Spesifik olarak yaşlılıkta suç korkusunu inceleyen çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Çalışmamız literatürdeki bu boşluğu gidermek adına, algılanan sosyal destek ve suç korkusu ile alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin ÇBASDÖ ile suç korkusu alt ölçekleri arasında spearman korelasyona göre ÇBASDÖ ile suç mağduriyet korkusu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuş olup, pearson korelasyona göre ÇBASDÖ ile çevre sorun algısı arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 18). Bulgumuz, *"Yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin sosyal destek alma düzeyleri arttıkça, suç korkusu puanları azalacaktır."* olarak belirlenen üçüncü hipotezimizi ve *"Yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır."* olarak belirlenen beşinci hipotezimizi doğrulamamıştır. Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin ÇBASDÖ ile suç korkusu alt ölçekleri arasında korelasyon analizi verilmiş olup ÇBASDÖ'nün ve suç korkusu ve risk algısıyla arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Pearson Korelasyona göre ÇBASDÖ ile güvende hissetme arasında negatif; çevre sorun algısı arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır (Tablo 19). Bulgumuz, *"Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin sosyal destek alma düzeyleri azaldıkça suç korkusu puanları artacaktır."* olarak belirlenen ikinci hipotezimizi ve *"Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin suç korkusu ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır."* olarak belirlenen dördüncü hipotezimizi doğrulamamıştır. Literatürde yer alan sonuçlarda sıklıkla sosyal destek ile suç

korkusu arasında negatif yönlü bir ilişki sunulsa da, hipotezlerimizin aksine, bulgularımız destekler nitelikte kanıtlar sunan çalışmalar da mevcuttur. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar hem huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerde hem de yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerde sosyal desteğin suç korkusunu arttırdığını ortaya koymaktadır. Sacco'ya (1993) göre sosyal etkileşimler neticesinde kurulan sosyal bağlar, bireylerin kendileri ya da sevdikleri için suçla ilgili daha fazla endişe duymalarına sebebiyet vermektedir. Nitekim Ferguson ve Mindel'in (2007) ortaya koydukları araştırma, sosyal desteğin suç korkusunu azaltmadığını göstererek çalışmamızın bulgularına benzer sonuçlar sunmaktadır. Ülkemizde yapılan bir çalışmada da, sosyal desteğin suç korkusu ile arasında pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (Akgül, 2014). Bu sonucun ortaya çıkmasında yaşlılığın kendine özgü dinamikleri ve Covid-19 sebebiyle yaşlıların sosyal izolasyona maruz kalmalarının da rol oynaması muhtemeldir. Bir araştırmada sosyal olarak izole olmanın yaşlılarda sosyal katılım düzeyini azalttığı ve bu sebeple sosyal algılarını değiştirdiği saptanmıştır (Alpert, 2017). Yine ülkemizde, huzurevlerinde yaşayan bireyler üzerinde yürütülen bir çalışma, sosyal olarak izole olmanın sosyal ilişkilerde güvensizliğe sebebiyet verebileceğini göstermektedir (Taş ve Şaldırdak, 2021). Çalışmamız, suç korkusu ve sosyal destek ilişkisinde, yaşam alanı açsından da önemli bir veri sunmaktadır.

Bireyin algıladığı sosyal destek (ÇBASDÖ) puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.92 kat azaltmaktadır. Aynı şekilde suç korkusu puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.85 kat azaltmaktadır. Benzer bir yorum risk algısı için de yapılabilmektedir. Bireylerin risk algısı puanındaki bir birimlik artış, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 0.80 kat daha azaltmaktadır. Çevre sorun algısındaki bir birimlik artış ise, bireyin huzurevinde yaşama olasılığını 2.98 kat arttırmaktadır (Tablo 20). *"Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin, yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylere kıyasla suç korku düzeyleri daha yüksek ve sosyal destek düzeyleri daha düşük olacaktır."* olarak

belirlenen birinci hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır. Bildiğimiz kadarıyla, alan yazın çalışmalarında suç korkusu ve algılanan sosyal destek ilişkisi açısından huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınları ile birlikte yaşayan yaşlı bireylerin karşılaştırılması yapılmamıştır. Ancak yakınlarıyla ve huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin çalışmalarda; huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin daha düşük düzeyde sosyal destek algıladıkları bildirilmektedir (Örsal ve ark., 2012; Akyıl ve ark., 2018). Bu çalışma sunduğu veriler ile huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile yakınlarıyla birlikte yaşayan yaşlı bireylerin karşılaştırılması ve suç korkusu ile algılanan sosyal destek açısından anlamlı bir farklılık bulunması yönüyle literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Suç korkusu kavramı suçun kendisinden daha önemli bir sorun olarak ön plana çıkmakla beraber, 1960'lı yıllardan bu yana adli ve sosyal bilimler başta olmak üzere birçok bilimsel alanının ilgi odağı haline gelmiş ve defaten çalışılmıştır. Buna rağmen, öznel grup olan yaşlı bireylere yönelik olarak yapılan çalışmalar oldukça kısıtlı bulunmakta ve suç korkusunu öngören faktörler hakkında çok az şey bilinmektedir (Acierno, ve ark., 2004). Değişen ve gelişen dünyada sanayileşmeyle beraber kırsal alandan kentlere doğru göçlerin başlamasıyla kalabalık ve heterojen bir yapıya bürünen kentlerde nüfus yoğunluğu artmıştır. Bu hususta literatürdeki bazı çalışmalar suç korkusunun kentsel bir problem olarak tanımlamaktadır. Nitekim suçun artmasına bağlı artış gösterirken suçun azaldığı durumlarda suç korkusunda herhangi bir azalma görülmemektedir. Dolayısıyla bu korku, toplumsal yaşam üzerinde ciddi tahribatların gelişmesine sebep olmaktadır. Bireyler algıladıkları risk doğrultusunda sosyal hayata katılımını kısıtlayarak kendini toplumsal yaşamdan izole etmek, gündelik yaşamsal faaliyetlerini kısıtlamak, kendi kabuğuna çekilerek sosyal ortamlarda uzaklaşmak gibi bir dizi savunma mekanizmalarını kullanarak suç ve suç korkusuna ilişkin önlemler almaktadır.

Bireysel bir problem olan suç olgusuna ilişkin gelişen endişe ve kaygının yaygınlaşması, suç korkusunu toplumsal bir sorun haline dönüşmesine sebep olmaktadır. Bu kapsamda, güvenli ve huzurlu bir yaşam alanının oluşturulabilmesi, önleyici ve koruyucu stratejilerin geliştirilmesi son derece önem arz etmektedir. Çünkü yaşlı insanlar, diğer popülasyonlara göre, daha düşük zarar riski altında olmalarına rağmen, suç korkusu ve mağdur olma olasılığından daha fazla etkilenmektedir (Hayman, 2011). Yani, yaşlı bireylerin mağdur olma olasılığı daha düşük olsa da, genç yetişkinlere göre daha yüksek bir suç korkusu bildirmektedir (Ziegler ve Mitchell, 2003). Bu bakımdan, toplumun en savunmasız gruplarından olan yaşlı bireyler özelinde gerçekleştirilen bu çalışma, detaylı bir şekilde incelenmeye çalışılmış ve suç korkusu olgusunu detaylandırmanın yanında; yaşlı bireylerde suç korkusunun yaş, cinsiyet, medeni

durum, çocuk sayısı, yaşadığı yer (huzurevi veya yakınlarıyla), sosyal çevre ve komşuluk ilişkileri, algıladığı sosyal destek düzeyi gibi faktörlerle ilişkisi ele alınmıştır.

Günümüz toplumlarında suçun yaygınlaşması toplumun savunmasız gruplarından yaşlı bireyler üzerinde suça ilişkin korkunun artmasına sebep olmaktadır. Bireyin yaşadığı çevresine ait olma ve kendisini güvende hissetme duygusu da, sosyal desteğin önemli bir parçasıdır. Nitekim huzurevlerinin güvenlikli ve korunaklı olması sebebiyle burada yaşayan bireyler dışarıdaki risk faktörlerine karşı kendini güvende hissetmekte ve daha az mağduriyet korkusu algılamaktadır. Evli ve eşi ile birlikte yaşayan yaşlı bireylerin sosyal destek düzeylerinin daha fazla olduğu gibi, kendi evinde veya ailesi ile birlikte yaşayan yaşlı bireylerin huzurevinde yaşayanlara göre daha fazla sosyal destek algıladıkları da bildirilmektedir (Polat ve Kahraman Bayrak, 2013; Akyıl ve ark., 2018). Aynı zamanda sosyal bütünleşme düzeyleri ile suç korkusu arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır (Kanan ve Pruitt, 2002; Lai, Ren ve Greenleaf, 2017). Sonuç olarak, suç korkusuna yönelik olumsuz süreçler ile baş edebilmek ve yaşlı bireylerin ihtiyaç duydukları desteğin sunulması için psikososyal müdahalelerin uygulanması son derece önemli görülmektedir. Gelecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmektedir:

- Bu çalışma, İstanbul'da yaşayan yaşlı bireylerle gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple, Türkiye profilini yansıtacak geniş örnekleme sahip bir grup ile çalışılması, hem araştırmamızın bulgularının desteklenmesine hem de daha farklı bulguların ortaya çıkmasına imkan sağlayarak; yaşlılıkta suç korkusu ve sosyal destek büyüme temelli alan yazındaki akademik çalışmaların artarak kapsamlı bir literatürün ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır.
- Bu çalışma, sosyal hizmet alanında gerçekleştirilen yaşlı bireylerde suç korkusu ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi yansıtan, güncel, özgün ve yeni çalışmalardan biridir. Benzer metodolojide, farklı değişkenler ve büyük

örneklem grupları ile ulusal ve uluslararası düzeyde güncel çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

- Sosyal destek mekanizmalarının aktif bir şekilde kullanıldığı bir etkileşim ağında, çevresel düzensizlikler ve tehditler ortadan kaldırılarak, huzur ve güven ortamının oluşturulmasıyla suça ilişkin korkunun minimum düzeye indirgenmesi oldukça önemlidir.
- Huzurevinde kalan yaşlıların, suça ilişkin korkuları ile baş etmeleri için gündelik yaşama daha fazla katılımlarının sağlanması ve sosyal destek düzeylerinin arttırılması son derece önemli görülmektedir.

7. KAYNAKÇA

Acierno, R., Rheingold. A. A., Resnick, H. S., & Kilpatrick, D. G. (2004). Predictors of fear of crime in older adults. *Journal of Anxiety Disorders, (18)*3, 385-396.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2020). *Adli istatistikler 2020.* Adalet Bakanlığı: https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/50120221601312242021144908 2020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf adresinden alındı.

Akçay, C. (2011). *Yaşlılık kavramlar, kuramlar ve yaşlılığa hazırlık.* İstanbul: Kriter Yayınevi.

Akgül, C. (2014). *İstanbul'da yaşayan bireylerde suç mağduriyet korkusunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi).*İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksüllü, N., & Doğan, S. (2004). Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi 2004 (5):* 76-84.

Akyıl, R. Ç., Adıbelli, D., Erdem, N., Kırağ, N., Aktaş, B., & Karadakovan, A. (2018). Huzurevinde ve evde kalan yaşlılarda yalnızlık ve algılanan sosyal destek ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *21*(1), 33-41.

Alpert, P. T. (2017). Self-perception of social isolation and loneliness in older adults. *Home Health Care Management &Practice, 29*(4), 249–252.

Altay, B., & Aydın Avcı, İ. (2009). Samsun Alanlı köyünde yaşayan yaşlılarda aileden algılanan sosyal destek ile depresif belirti yaşama sıklığı arasındaki ilişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, *8*(2), 139-146.

Altındiş, M. (2013). *Yaşlılarda Güncel Sağlık Sorunları ve Bakımı.* İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.

Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, 23*(3), 159-164.

Bahar, H. İ. (2006). Mağdur Bilimi, *Suç Mağdurları* içinde. Ankara: Adalet Yayınevi.

Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi).* Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baumer, T. L. (1985), "Testing a General Model of Fear of Crime: Data Form a National Sample", *Journal of Research in Crime and Delinquency, 22*: 239-255.

Beğer, T., & Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 1-3.

Bektaş, E. (2008). *Huzurevinde ve ev ortamında yaşayan yaşlılarda yaşam kalitesi* (Doktora Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Bennett, T. (1990). Tackling fear of crime. *Home Office Research Unit Research Bulletin, 28*, 14-19.

Bolger, M.A., & Bolger, P.C. (2019). Predicting fear of crime: Results from a community survey of a small city. *American Journalof Criminal Justice, 44(2),* 334-351.

Boylu, A. A., & Günay, G. (2018). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, *7*(2), 1351-1363.

Bulduk, E. Ö. (2014). Yaşlılık ve toplumsal değişim. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 182,* 53-60.

Canatan, A. (2008). *Sosyal Yönleriyle Yaşlılık.* Ankara: Palme Yayıncılık.

Canatan, A. (2016). Yaşlılık Soyolojisi. (H.Ceylan, Ed.). Yaşlılıkta Sosyal İlişkiler ve Kuşaklararası Etkileşim. Ankara: Nobel Yayıncılık, 139-155.

Clarke, A. H., & Lewis, M. J. (1982). Fear of crime among the elderly. *British Journal of Criminology*, *22*, 49-62.

Clemente, F., & Kleiman, M. B. (1977). Fear of crime in The United States: A multivariate analysis. *Social Forces, 56*, 519-531.

Cobb, S. (1995). Social Support as a Moderator of Life Stress. *Toward an Integrated Medicine, Classics from Psychosomatic Medicine, 1959-1979*, American Psychiatric Press, Inc., USA: 377-398.

Cohen, S., & Wills, T. A., (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin, 98* (2), 310-357

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). Research Methods in Education (5. Edition). London and New York: *Routledge Falmer.*

Çardak, B. (2012). Kadınların suç korkuları üzerine nitel bir çalışma. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, *1*(1), 23-45.

Çoklar, I., & Solak, N. (2017). Suç korkusu: Tanım, ölçüm ve belirleyiciler. *Nesne, 5*(10), 311-328.

Danış, M. Z. (2004). *Başarılı Yaşlanma ve Yaşlı Bakım Modelleri.* Ankara: Güç-Vak Yayınları.

Danış, M. Z. (2004). *Yaşlıların Evde Bakım Gereksinimleri ve Evde Bakıma İlişkin Düşünceleri.* Ankara: Güç-Vak Yayınları.

Danış, M. Z. (2007). *Yaşlılık, Yoksulluk ve Yalnızlık.* Hacettepe Üniversitesi GEBAM: http://www.gebam.hacettepe.edu.tr/sosyal_boyut/yaslilik_yoksuluk_yanlizlik.pdf adresinden alınmıştır.

Demaray, M. K., Malecki, C. K., Davidson, L. M., Hodgson, K. K., & Rebus, P. J. (2005). The relationship between social support and student adjustment: A longitudinal analysis. *Psychology in the Schools, 42*(7), 691-706.

Demirbaş, T. (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Demirbilek, S. (2005), *Sosyal Güvenlik Sosyolojisi,* 1. Baskı, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Dolu, O., Uludağ, Ş., & Doğutaş, C. (2010). Suç Korkusu: Sebepleri, sonuçları ve güvenlik politikaları ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(01),* 057-081.

Doran, B.J., & Burgess, M.B. (2011). *Putting fear of crime on the map: investigating perceptions of crime using geographic information Systems*. USA: Springer.

Dubow, F., Mccabe, E., & Kaplan, G. (1979). *Reactions to Crime: A Critical Review of The Literature,* U.S. Government Print Office, 93-99

Duyan, V., Özbulut, M., & Özgür, Ö. (2008). *Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak: Sosyal Hizmet Uzmanları ve Sosyal Hizmet Alanında Çalışanlar İçin Bir Rehber.* Ankara: Öncü Basımevi.

Eker, D., Arkar, H., & Yaldız, H. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi 2001, 12(1),* 17-25.

Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni. (2021, Ağustos). *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*. Aile ve Sosyal Hizmetleri Genel Müdürlüğü: https://www.aile.gov.tr/media/89297/eyhgm_istatistik_bulteni_agustos2021.pdf adresinden alındı.

Eyüboğlu, C., Şişli, Z., & Kartal, M. (2012). Yaşam döngüsünde yaşlılığın psikolojik boyutu. *The Journal of Turkish Family Physician* , 18-22.

Farrall, S., Gray, E., & Jackson, J. (2007). Theorising the fear of crime: The cultural and social significance of insecurities about crime. *Experience and expression of fear of crime working paper, 5*.

Ferguson, K. M., & Mindel, C. H. (2007). Modeling fear of crime in Dallas neighborhoods: A test of social capital theory. *Crime & Delinquency, 53*(2), 322-349.

Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk.* New York: State University of New York Press.

Ferraro, K. F. (1996). Women's fear of victimization: Shadow of sexual assault. *Social Forces, 75*(2), 667-690.

Ferraro, K. F., & LaGrange, R. (1987). The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry, 57*, 70-90.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage

Garofalo, J. (1979). Victimization and the fear of crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 16*, 80-97.

Garofalo, J. (1981). The fear of crime: causes and consequences. *Journal of Criminal Law and Criminology, 72* (2), 839-857.

Gaziarifoğlu, Y. (2009). *Suç mağduriyet korkusu ve algılanan suç mağduriyet riskinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi).* İstanbul: İÜ. Adli Tıp Enstitüsü.

Gert, V. B. (2008). *Fear Of Crime Feeling (Un)Safe And (İn)Secure İn The Risk Society*, http://www.statbel.fgov.be/studies en.pdf, erişim tarihi, 15/03/2022, s.1-78

Gökçe Kutsal, Y. (2003). Yaşlanan dünya, yaşlanan toplum, yaşlanan insan. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni*, 1-6.

Gökler-Danışman, I. & Aydın, G. (2011). Huzurevinde yaşayan yaşlıların benlik algılarının yordanmasında sosyodemografik özellikler ve algılanan sosyal desteğin rolü. *Aile ve Toplum, 7*(24), 69-91.

Gökulu, G. (2011). *Perceived risk of victimization and fear of crime: a case study of METU students (Yayımlanmamış Doktora Tezi).* Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Guedes, I.M.E.S., Domingos, S. P. A., Cardoso, C. S. (2018). Fearof crime, personality and trait emotions: Anempirical study. *European Journal of Criminology, 15*(6), 658-679.

Güngen, C., Ertan, T., Eker, E., Yaşar, R. & Engin, F. (2002). Standardize Mini Mental Test'in Türk toplumunda hafif demans tanısında geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13, 273-281.

Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of literature. *International Review of Victimology*, *4,* 79-150.

Hayman, S. (2011). Older people in Canada: Their victimization and fear of crime. *Canadian Journal on aging = La revue canadienne du vieillissement*, *30*(3), 423–436.

Heber, A. (2009). The worst thing that could happen: On altruistic fear of crime. *International Review of Victimology*, 16, 257-275.

Hicks, S., & Brown, S. (2013). Perceptionsof risk: Areview of the effects of individual and community level variables on perceptions of risk. *International Review Of Victimology,* 1-19.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2001). *Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği.* Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/huzurevleri-ile-huzurevi-yasli-bakim-ve-rehabilitasyon-merkezleri-yonetmeligi/ adresinden alındı.

IFSW. (2014). *Global definition of social work*. International Federation of Social Workers: https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/ adresinden alındı.

İçli, T. G. (2014). Suça maruz kalma korkusunun bireysel ve sosyal yaşama etkileri. *Terazi Hukuk Dergisi, (9)* 100, 820-825.

Jackson, J., & Gray, E., (2009). Functional fear and public insecurities about crime. *British of Journal Criminology, 50,* 1–22.

Johnson, H. (2005). Crime victimization in Australia: Key findings of the 2004 International Crime Victimization Survey. *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, (298),* 1.

Joseph, J. (1997). Fear of crime among black elderly. *Journal of Black Studies*.27: 698-717.

Kaçar Gitmez, Ş. (2000). *Yaşlıların farklı kentsel koşullarda yaşam uyumları, eğilimleri, tutum ve davranışları: Sosyal antropolojik açıdan değerlendirme. (Doktora Tezi).* Ankara:Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı

Kahraman, B. B. (2017). Sağlığın geliştirilmesi. (S. Ayaz Alkaya, Ed.). *Sosyal Destek ve Sağlığın Geliştirilmesi.* Ankara: Hedef CS Basın Yayın, 136-146.

Kalınkara, V. (2012). Geleneksel toplumdan modern topluma yaşlı: Yaşlının statüsü ve geleceği. *International Symposium on Relations of Turkey-Belgium and Co-Exhibition of Turkish Arts* , 3-7.

Kalınkara, V. (2016). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi.* Ankara: Nobel Yayınevi.

Kanan, J. W., & Pruitt, M. V. (2002). Modeling fear of crime and perceived victimization risk: The (in) significance of neighborhood integration. *Sociological inquiry, 72*(4), 527-548.

Kaptan, G. (2017). Yaşlanma ve Yaşlılıkla İlgili Tanımlamalar. G. Kaptan içinde, *Geriatriye Çok Yönlü Bakış* (s. 1-14). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Karadakovan, A. (2014). *Yaşlı Sağlığı ve Bakım.* Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Karakuş, O., McGarrell, E. F., & Başıbüyük, O. (2010). Fear of crime among citizens of Turkey. *Journal of Criminal Justice, 38*(2), 174-184.

Karakuş, Ö. (2013, Haziran). Suç korkusunun sosyolojik belirleyenleri: Sosyal sermaye mi? Sosyal Kontrol mü?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(1), 1-19.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu, M. A. (2012). Kent ve suç üzerine kavramsal bir çerçeve. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 13*(2), 175-193.

Karasu, M. A. (2017). Kentsel mekânda suç korkusu –Şanlıurfa örneği-. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 20*(1), 41-76.

Keane, C. (1992). Fear of Crime in Canada: An examination of concrete and formless fear of victimization. *Canadian Journal of Criminology, 34*(2), 215 -224.

Kızmaz, Z. (2012). Gelişmekte olan ülkelerde suç: Suç oranlarının artışı üzerine sosyolojik bir çözümleme. *Mukaddime, 5*, 51-74.

Killias, M. (1990). Vulnerability: Towards a better understanding of a key variable in the genesis of fear of crime. *Violence and Victims, 5*, 97-108.

Kitiş, Y. (2017). Yaşlanma ve Yaşlılık Kavramlar. Y. Kitiş, & N. Bilgili içinde, *Yaşlılık Ve Yaşlı Sağlığı* (s. 3-18). Ankara: Vize Basın Yayın.

Koçar, İ. H. (2002). *Yaşlı Dünyada, Yaşlılık ve Geriatrik Tıp.* Antalya: I. Ulusal Geriatri Kongresi.

Koşar, N. (1996). *Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refah Alanı.* Ankara: Şafak Matbaacılık.

Kul, M. (2009). *Toplumda suça ilişkin korkunun yapılaşması (Doktora Tezi).* Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü.

Kurt, G. (2008). *Türkiye'de yaşlılık olgusuna sosyolojik bir bakış (Yüksek Lisans Tezi).* Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Toplumsal Yapı ve Değişme Bilim Dalı.

Kurt, G., Beyaztaş, F. Y., & Erkol, Z. (2010). Yaşlıların sorunları ve yaşam memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi*, 32-39.

LaGrange, R. & Ferraro, K. F. (1989). Assessing age and gender differences in perceived risk and fear of crime. *Criminology, 27*, 697–719.

Lai, Y. L., Ren, L., & Greenleaf, R. (2017). Residence-based fear of crime: A routine activities approach. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *61*(9), 1011-1037.

Lebowitz, B. D. (1975). Age and fearfulness: Personal and situational factors. *Journal of Gerontology, 30(6),* 696-700.

Lee, G., R. (1982). Residential location and fear of crime among the elderly. *Rural Sociology, 47,* 655-669.

Lee, M. R., & Earnest, T. L. (2003). Perceived community cohesion and perceived risk of victimization: A cross-national analysis. *Justice Quarterly, 20*(1), 131-157.

Lewis, D. A., & Salem., G. (1986). *Fear of Crime: Incivility and the Social Problem.* New Brunswick: NJ: Transaction.

Lindesay, J. (1997). Phobic disorders and fear of crime in the elderly. *Aging & Mental Health, 1,* 81-85

Mack, A. (1991). Home: A place in the world. *Social Research*, 58-307.

Melde, E. C. (2007). *Peer-group composition and the perceived risk of victimization: Modeling fear of crime in a school- based sample*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Missouri/Criminology and Criminal Justice, St. Louis.

Miethe, T. D., & Lee, G.R. (1984). Fear of crime among older people: A reassessment of the predictive power of crime-related factors. *The Sociological Quarterly, 25,* 397-415.

Moore, M., & Trojanowicz, R. C. (1988). *Policing and The Fear of Crime*. New York: National Institute of Justice.

Onat, Ü. (2002). *Gerontoloji, Geriatri ve Sosyal Hizmet.* Antalya: I. Ulusal Geriatri Kongresi.

Owen, J. M. (1995), "Women-talk and men-talk: Defining and resisting victim status", *Gender and Crime* içinde, (der.) E. Dobash, R. Dobash ve L. Noaks, Cradiff: University of Wales, 246-268.

Örsal, Ö., Yenilmez, Ç., Çelik, N., & Işıklı, B. (2012). Huzurevinde ve evinde yaşayan yaşlılarda ölüm anksiyetesi ve sosyal destek arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Geriatrics, 15*(3), 332-338.

Özaşçılar, M. (2006). *Suç Korkusu: İstanbul'da yaşayan 18-25 yaşarası üniversite öğrencilerinin mağdur olma riskleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi).* İstanbul: İÜ. Adli Tıp Enstitüsü.

Özaşçılar, M. (2013). Predicting fear of crime: A test of the shadow of sexual assault hypothesis. *International Review of Victimology, 19* (3), 269-284.

Özaşçılar, M. (2015). Suç korkusu ve yakın çevre düzensizliği ilişkisi: Kırık cam teorisi. *Suç Korkusu Kongresi*, 22-23.

Özaşçılar, M., & Ziyalar, N. (2009). Suç korkusu: İstanbul'da yaşayan 18-25 yaş grubu üniversite öğrencilerinin mağdur olma riskleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adli Bilimler Dergisi, 8*(1), 7-17.

Öztürk, M. (2015). Medya ve suç korkusu arasındaki ilişki. *The Journal of Academic Social Science Studies, 36,* 251-263.

Öztürk, M., & Kocacık, F. (2016). Suç korkusu ve risk algısının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences, 13.*

Öztürk, M., & Yıldız, M. (2017). Yaşam doyumu ve suç korkusu arasındaki ilişki (Mersin Örneği). *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15* (1), 657-674.

Polat, Ü., & Kahraman Bayrak B. (2013). Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki, *Fırat Tıp Dergisi; 18*(4), 213-18.

Procidano, M. E., & Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American Journal of Community Psychology*, *11*(1), 1-24.

Rader, N. (2017). Fear of crime. *In Oxford Research Encyclopedia of Criminology and criminal justice.*

Rader, N., E., May, D., C., & Goodrum, S. (2007). An empirical assessment of the "Threat of victimization:" Considering fear of crime, perceived risk, avoidance, and defensive behaviors. *Sociological Spectrum, 27,* 475-505.

Sacco, V. F. (1993). Social support and the fear of crime. *Canadian Journal of Criminology,* 187-196.

Schuller, N. (2006). Older People, Crime and Justice. *Community Safety Journal, 5,* 37-43

Scott, H. (2003). Stranger danger: Explaining women's fear of crime. *Western Criminology Review, 4(3),* 203-214.

Sevil, H. T. (2005). *Yaşlılığın Sosyal Anatomisi.* Ankara: Sabev Yayınları.

Siegel, L. J. (2011). *Criminology.* Belmont: Wadsworth.

Sipahi, E. B. (2016). Türkiye'de kent sakinlerinin suç korkuları üzerine bir araştırma. *Journal of International Social Research, 9* (43).

Sipahi, E. B. (2017). Üniversiteli kız öğrencilerin suç korkularına "toplumsal kaygı" perspektifinden bakmak: Konya örneğinde bir alan araştırması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 9,* 383-400.

Skogan, W. G., & Maxfield, M. G. (1981). *Coping With Crime: Individual and Neighborhood Reactions.* Beverly Hills, CA: Sage.

Skogan, W. G. (1986). *Fear of Crime and Neighborhood Change*. Şikago Üniversitesi Yayını.

Skogan, W. G. (1987). The impact of victimization on fear. *Crime and Delinquency, 33,* 135-154.

Stafford, M.C., & Galle, O.R. (1984). Victimization rates, exposure to risk, and fear of crime. *Criminology*, 22(2), 173–85.

Stanko, E. (1995). Women, crime and fear. *Annals of the American Academy of Political and Social Science, 539,* 46-58.

Stermac, L., & Emily, K. (2001). Homeless women and victimization: Abuse and mental health history among homeless rape survivors. *Resources for Feminist Research, 28,* 65-81.

Sutton, R. M., & Farrall, S. (2005). Gender, socially desirable responding and the fear of crime are women really more anxious about crime?. *British Journal of Criminology, 45*(2), 212-224.

Şahin, M. A. (2019). *Yaşlı bireylerde sosyal destek algısının yalnızlık ve umutsuzluk üzerine etkisi*. (Yüksek Lisan Tezi). Erzincan: Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.)Boston, MA: Pearson.

Taş, L., & Şaldırdak, G. A. (2021). Huzurevinde kalan yaşlıların sosyal izolasyon deneyimleri. *İstanbul University Journal of Sociology,* 9-10.

Thoits, P. A. (1982). Conceptual, methodological, and theoretical problems in studying social support a buffer against life stress. *Journal of Health and Social Behaviour, Extra Issue, 5,* 53-79.

Tomanbay, İ. (2007). *Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler.* Hacettepe Üniversitesi GEBAM: http://www.gebam.hacettepe.edu.tr/sosyal_boyut/yaslilara_yonelik_sosyal_hizmet.pdf adresinden alındı.

Tseloni, A., & Zarafonitou, C. (2008). Fear of crime and victimization a multivariate multilevel analysis of competing measurements. *European Journal of Criminology, 5*(4), 387-409.

Tufan, İ. (2002). *Antikçağdan Günümüze Yaşlılık, Sosyolojik Yaşlanma.* İstanbul: Aykırı Yayınları.

Tufan, İ. (2003). *Modernleşen Türkiye'de Yaşlanmak, Yaşlanmanın Sosyolojisi.* İstanbul: Anahtar Kitaplar.

Tufan, İ. (2007). *Birinci Türkiye Yaşlılık Raporu.* Antalya: GeroYay.

TÜİK. (2021). *İstatistiklerle Yaşlılar, 2020.* Türkiye İstatistik Kurumu: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2020-37227 adresinden alındı.

TÜİK. (2021). *Dünya Nüfus Günü, 2021.* Türkiye İstatistik Kurumu: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2021-37250 adresinden alındı.

Türkseven, E., Öner, C., Çetin, H., & Şimşek, E. E. (2020). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal destek ile yaşam doyumu ilişkisi: Bir saha çalışması. *Eurasian Journal of Family Medicine, 9*(1), 51-56.

Uçku, R., Keskinoğlu, P., Yener, G., & Yaka, E. (2008). Türk toplumuna göre yeniden düzenlenmiş standartize mini mental testin toplumda yaşayan eğitimli ve eğitimsiz yaşlılarda geçerlilik güvenirliliği. *Journal of Neurological Sciences*, 25, 1-5.

Utma, S. (2015). Suç korkusu ve medyanın suç korkusunun oluşmasına etkileri. *Suç Korkusu Kongresi Bildirisi*, 499-508. Ankara: Serya Yayıncılık.

Warr, M. (1984). Fear of Victimization - Why Are Women and the Elderly More Afraid? *Social Science Quarterly*, *65*(3), 681-702.

Warr, M. (2000). Fear of crime in the United States: Avenues for research and policy. *Measurement and Analysis of Crime and Justice, 4*, 451-489.

Warr, M., & Ellison, C. G. (2000). Rethinking social reactions to crime: Personal and altruistic fear in family households. *The American Journal of Sociology, 106*, 551-578.

WHO (2015). *World report on aging and health*. World Health Organization.

Wynne, T. (2008). An Investigation into the fear of crime: Is there a link the fear of crime and the likelihood of victimization. *Internet Journal of Criminology*. *5*, 1-29.

Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(1), 237-260.

Yazgan, Ç. Ü. (2017). *Suç korkusu, suç sosyolojisi(66-93)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenirliği ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13,* 81-87.

Yılmazer, A. (2013). Dünyada ve Türkiye'de yaşlılarda demografik değişim. M. Altındiş içinde, *Yaşlılarda Güncel Sağlık Sorunları ve Bakımı* (s. 1-10). İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi.

Yin, P. (1980). Fear of crime among the elderly: Some issues and suggestions. *Social Problems, 27,* 492-504.

Yin, P. (1982). Fear of crime as a problem for the elderly. *Social Problems, 30,* 240.

Yücel, İ. (2020). Yaşlılara yönelik hizmetler: Sosyal hizmet perspektifinden nitel bir araştırma. *Sosyal Çalışma Dergisi*, *4*(1), 21-26.

Zastrow, C., Aykara, A., Beyazova, A., & Yakut Çakar, B. (2016). *Sosyal Hizmete Giriş.* Ankara: Nika Yayınevi.

Ziegler, R., & Mitchell, D. B. (2003). Aging and fear of crime: An experimental approach to an apparent paradox. *Experimental Aging Research*, *29*(2), 173–187.

8. EKLER

8.1. Etik Kurul Onayı

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA	**ON-LİNE PLATFORMDA DÜZENLENEN ONAY FORMU**

BAŞVURU BİLGİLERİ	Proje Başlığı	"Yaşlılarda Suç Korkusu ve Sosyal Destek: İstanbul Örneği" başlıklı "Yüksek Lisans Tez"	
	Proje Yürütücüsünün Ünvanı/Adı – Soyadı	Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Sinan APA	
KARAR BİLGİLERİ	**Toplantı Tarihi**	03.11.2020	
	Karar No	2020/185	
ETİK KURUL ÜYELERİ	**UNVANI / ADI / SOYADI**	**KURUMU**	**KATILIM DURUMU**
	Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ (Başkan)	İÜC Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	**Katıldı.**
	Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN (Başkan Yardımcısı)	İÜC Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	**Katıldı.**
	Prof. Dr. Fatma Yasemin KUTLU	İÜC Florence Nigtingale Hemşirelik Fakültesi	**Katıldı.**
	Prof. Dr. Neşe KOCABAŞOĞLU	İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	**Katıldı.**
	Prof. Dr. Hülya AŞKIN BALCI	İÜC Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	**Katıldı.**
	Doç. Dr. Hanife Banu ATAMAN YANCI	İÜC Spor Bilimleri Fakültesi	**Katıldı.**
	Doç. Dr. Sevda KÜÇÜK	İÜC Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	**Katıldı.**

8.2. Ölçek İzinleri

8.2.1. Suç Korkusu Ölçeği İzni

8.2.2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) İzni

8.3. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

8.4. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Cinsiyetiniz:**

( ) Kadın ( ) Erkek

2. **Yaşınız: ……..**

3. **Eğitim Durumunuz:**

( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul
( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Lisans Üstü

4. **Sosyal Güvenceniz:**

( ) Yok ( ) Emekli Sandığı ( ) SSK ( ) Bağ-kur
( ) Yeşil Kart ( ) Yaşlılık aylığı

5. **Mesleğiniz: ……**

6. **Aylık Geliriniz: ……..**

7. **Medeni Durumunuz:**

( )Hiç evlenmemiş ( )Evli ( )Eşi vefat etmiş ( )Boşanmış
( ) Eşinden ayrı yaşıyor ( )Diğer ……

8. **Çocuğunuz var mı?**

( ) Evet ( )Hayır
Evet, ise sayısını ve cinsiyetlerini belirtiniz ……..

9. **Kronik bir hastalığınız var mı?**

( ) Evet ( )Hayır

10. **Evet ise adı nedir?**
( ) Hipertansiyon ( ) Kalp ve Damar Hastalıkları
( ) Diyabet ( ) Diğer……..

11. **Nerede yaşıyorsunuz?**

( ) Kendi Evimde ( ) Huzurevinde ( ) Diğer ……

12. Kimle yaşıyorsunuz?

( ) Eşi ( ) Eşi ve çocukları ( ) Çocukları
( ) Yakınları ( )Yalnız ( ) Huzurevi Sakinleriyle

13. Bugüne kadar en uzun süre yaşadığınız yerleşim yeri neresidir?

( ) Köy ( ) Kasaba ( ) İlçe ( ) Şehir ( )Büyükşehir

14. Çevrenizden sosyal destek aldığınızı düşünüyor musunuz?

( )Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır

Evet, ise destek türünü belirtiniz:
( ) Aile (çocuklar, yakınlar gibi) ( ) Arkadaş ( ) Özel bir insan (Eş, partner)

15. Giderlerinizi nasıl karşılıyorsunuz? .....

16. Huzurevinde yaşayanlara sorulacaklar:

- Huzurevine ne zaman yerleştiniz? .....
- Huzurevinde yaşama kararını nasıl aldınız? .....
- Aileniz veya yakınlarınız ile ne sıklıkla görüşürsünüz? .....
- Huzurevine yerleşmeden önce nerde ve kiminle yaşıyordunuz? .....
- Ne kadar süredir huzurevinde kalıyorsunuz? .....
- Huzurevi ücretinizi nasıl karşılıyorsunuz? .....

17. Söylemek istediğiniz başka bir şey var mı ?

Katkılarınız için teşekkürler.....

SUÇ KORKUSU ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı,
Lütfen aşağıdaki soruları "Hiç" ile "En çok" arasında onlu bir ölçekte derecelendiriniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Lütfen aşağıdaki maddelerle ilgili KORKUNUZU derecelendirin.

	Hiç									En çok
1. Sokakta bir dilencinin yada para isteyen bir kişinin size yaklaşması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Paranız için aldatılmak, kandırılmak veya dolandırılmak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. Siz evde değilken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. Siz evdeyken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. Tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. Öldürülmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. Birinin size silahla saldırması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. Arabanızın çalınması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. Sokakta soyulmak veya gasp edilmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. Malınızın başkaları tarafından hasara uğratılması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Lütfen aşağıdaki maddelerle ilgili kendinizi ne kadar GÜVENDE hissettiğinizi belirtin.

	Çok güvenli	Biraz güvenli	Biraz güvensiz	Çok güvensiz
11. Gündüz vakti kendi semtinizde dışarıda yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?	1	2	3	4
12. Semtinizde gece dışarıda yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
13. Semtinizde gece dışarıda yalnızken; diyelim ki gün batımından 22:00'ye kadar olan sürede yalnızken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
14. Gündüz vakti evinizdeyken kendinizi suça karşı ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
15. Gece vakti evinizdeyken kendinizi suça karşı ne kadar güvende hissediyorsunuz?				
16. Yaşadığınız bölgede 1.5 kilometrelik bir mesafe içinde, geceleri yalnız yürümekten korktuğunuz bir yer var mı?	Evet		Hayır	

Şimdiye kadar farklı suç tiplerine karşı korkularınızı değerlendirdiniz. Şimdi "GELECEK YIL İÇİNDE BELLİ BİR OLAYIN GERÇEKLEŞME İHTİMALİ"Nİ derecelendirmenizi istiyorum. Lütfen derecelendirmenizi "1"den "10"a kadar bir cetvel üzerinde yapın. "1" o olayın gerçekleşme olasılığının *hiç olmadığı*; "10" o olayın gerçekleşme olasılığının *çok yüksek* olduğu anlamına gelmektedir.

Gelecek yıl içinde aşağıdakilerin gerçekleşmesi ihtimali nedir?

	Hiç ihtimal yok									**Çok yüksek ihtimal**
17. Sokakta bir dilencinin yada para isteyen bir kişinin size yaklaşması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. Paranız için aldatılmak, kandırılmak veya dolandırılmak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
19. Siz evde değilken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
20. Siz evdeyken birinin sizin evinize girmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
21. Tecavüze veya cinsel saldırıya uğramak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
22. Öldürülmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
23. Birinin size silahla saldırması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24. Arabanızın çalınması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
25. Sokakta soyulmak veya gasp edilmek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
26. Malınızın başkaları tarafından hasara uğratılması	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Lütfen aşağıdaki soruları SON BİR YILI düşünerek cevaplandırın.

27. Geçen yıl herhangi bir suçun mağduru oldunuz mu?	Evet	Hayır
28. Lütfen geçen yıl mağduru olduğunuz suç ve bu suçun fail/faillerini tanımlayınız.		
29. Geçen yıl yakın arkadaşınız veya akrabalarınızdan biri suç mağduru oldu mu?	Evet	Hayır
30. Lütfen geçen yıl gerçekleşen bu suçu ve suçun fail/faillerini tanımlayınız.		

Aşağıda bireylerin kendi yaşadıkları yerlerde sorun olarak değerlendirdikleri bazı konulardan bahsedilmektedir. Lütfen her bir maddeyi okuyup sorunun sizin semtinizdeki önemini "HİÇ ÖNEMLİ BİR SORUN DEĞİL", "ZAMAN ZAMAN SORUN", "CİDDİ SORUN" biçiminde belirtiniz.

	Hiç önemli bir sorun değil	Zaman zaman sorun oluyor	Ciddi bir sorun
31. Semtinizde çöplerin çevrede birikmesi	1	2	3
32. Sokak köpeklerinin başıboş dolaşması	1	2	3
33. Rahatsızlık veren veya saygısız komşular	1	2	3
34. Kaldırımlarda veya duvarlardaki yazılar	1	2	3
35. Boş evler ve bakımsız arsalar	1	2	3
36. Denetimsiz gençler	1	2	3
37. Çok fazla gürültü	1	2	3
38. Alkol yada madde etkisi altındaki kişilerin toplum içinde bulunması	1	2	3
39. Terkedilmiş arabalar veya orta yerde araba parçalarının olması	1	2	3

	Evet	Hayır	Emin değilim
40. Bir sorununuz olduğunda yakınınızdaki komşuların size yardım edeceklerine güvenebilir misiniz?			
41. Semtinizin bir parçası olduğunuzu hissediyor musunuz?			

	Hiç birini	Birini	İkisini	Üçünü	Hepsini
42. Size en yakın 4 evde yaşayan insanları düşünün; önümüzdeki yıl hepsi taşınacak olsa, bunlardan kaçını özlerdiniz.					

	Oldukça sık	Ara sıra	Sık sık
43. Semtinizde yabancıları görüyor musunuz?			

	Evet	Hayır
44. Geçtiğimiz yıl içinde semtinizde herhangi bir suç işlendiğini duydunuz mu?		
Evet ise, hangisi?		

	Semtteki insanlar	Yabancılar	Semtte çalışan kişiler
45. Semtinizde işlenen suçların çoğunlukla aşağıdakilerden hangisi tarafından işlendiğini düşünüyorsunuz?			

Şimdi size bazı bireylerin suç mağduru olma riskini azaltmak için aldıkları önlemleri sıralayacağım. Lütfen bana her biri için onu yapıp yapmadığınızı söyleyiniz. Şunları yaptınız mı?

	Evet	Hayır
46. Eşyanızın üstüne kimlik numaranızı veya ad-soyadınızı kazıdınız mı?		
47. Kapı veya pencerelere ekstra kilit taktırdınız mı?		
48. Bekçi köpeği aldınız mı?		
49. Korunmak amacıyla evde silah saklıyor musunuz?		
50. Kapı dışına ilave ışık koydurdunuz mu?		
51. Kendinizi koruma teknikleriyle ilgili daha fazla bilgi edindiniz mi?		
52. Kendinizi korumak amacıyla özel bir obje(bayıltıcı sprey, bıçak, sopa vb.) taşıyor musunuz?		
53. Gündüz saatleri suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?		
54. Gece vakti suç bakımından güvensiz olduğunu düşündüğünüz bölgelerden kaçınır mısınız?		
55. Geçen yıl içinde günlük aktivitelerinizi suç nedeniyle sınırlandırdınız veya değiştirdiniz mi?		

Son olarak size kendi sosyo-demografik durumunuza ilişkin bir kaç sorum var.

56. Oturduğunuz adreste ne kadar süreden bu yana yaşıyorsunuz?					
57. Hangi semtte oturuyorsunuz?					
58. Ne tür bir evde oturuyorsunuz?	Müstakil ev	Apartman dairesi	Gecekondu	Diğer	
59. Cinsiyetiniz nedir?		Kadın		Erkek	
60. Kaç yaşındasınız?	.....				
61. Eğitim durumunuz nedir?	.....				
62. Genel olarak sağlığınızı nasıl tarif edersiniz?		Mükemmel	İyi	Orta	Zayıf
63. Son üç yılda sağlınızı nasıl tanımlarsınız?			İyileşti	Aynı kaldı	Düşüşte
64. Boyunuz ne kadar?					
65. Kaç kilosunuz?					

8.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

ÇBASDÖ

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemek için 1'den 7 'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1. **Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya çalışır.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

2. **İhtiyacım olan duygusal yardım ve desteği ailemden (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) alırım.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

3. **Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

4. **İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

5. **Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

6. **Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

7. **Sorunlarımı ailemle (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) konuşabilirim.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

8. **Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

9. **Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**

   Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

10. **Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.**

    Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

11. **Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**

    Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

12. **Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.**

    Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

8.7. Mini Mental Durum Testi

MİNİ MENTAL DURUM TESTİ
Mini Mental State Examination (MMSE)

Hastanın Adı, Soyadı : **Tarih: ___/___/_____**

Puanı: _____

Oryantasyon (Her soru 1 puan, toplam 10 puan)

Hangi yıl içerisindeyiz?	_____	Hangi ülkede yaşıyoruz?	_____
Hangi mevsimdeyiz?	_____	Şu an hangi şehirde bulunmaktasınız?	_____
Hangi aydayız?	_____	Şu an bulunduğunuz semt neresidir?	_____
Bu gün ayın kaçı?	_____	Şu an bulunduğunuz bina neresidir?	_____
Hangi gündeyiz?	_____	Şu an bu binanın kaçıncı katındasınız?	_____

Kayıt Hafizası (Toplam 3 puan)

Size birazdan söyleyeceğim üç ismi dikkatlice dinleyip, ben bitirdikten sonra tekrarlayınız:
Masa, bayrak, elbise. (20 sn süre tanınır.) Her doğru isim 1 puan. _____

Dikkat ve Hesap Yapma (Toplam 5 puan)

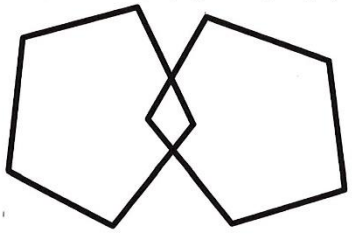
100'den geriye doğru 7 çıkartarak gidiniz. Dur deyinceye kadar devam ediniz. _____
100, 93, 86, 79, 72, 65. Her doğru işlem 1 puan.

Hatırlama (Toplam 3 puan)

Biraz önce tekrar ettiğiniz isimleri söyleyin. _____
Masa, bayrak, elbise. Her doğru isim 1 puan.

Lisan (Toplam 9 puan)

- Bu gördüğünüz nesneleri isimleri nedir? _____
  Kol saati, kalem. (20 sn süre tanınır.) Her yanıt 1 puan, toplam 2 puan.
- Şimdi size söyleyeceğim cümleyi dikkatle dinleyin. Ben bitirdikten sonra tekrar edin. _____
  Eğer ve fakat istemiyorum. (10 sn süre tanınır.) Doğru yanıt 1 puan
- Şimdi sizden bir şey yapmanızı isteyeceğim, beni dikkatle dinleyin ve söylediğimi yapın. _____
  "Masada duran kâğıdı elinizle alın, iki elinizle ikiye katlayın ve yere bırakın lütfen"
  (20 sn süre tanınır.) Her işlem 1 puan, toplam 3 puan.
- Şimdi size bir cümle göstereceğim. Okuyun ve yazıda söylenen şeyi yapın. _____
  Bir kâğıda "GÖZLERİNİZİ KAPATIN" yazıp hastaya gösterin. Doğru yanıt 1 puan
- Şimdi vereceğim kâğıda aklınıza gelen anlamlı bir cümleyi yazın. Doğru yanıt 1 puan _____
- Size göstereceğim şeklin aynısını çizin; _____
  (Aşağıdaki şekil arka sayfaya çizilecek.) Doğru yanıt 1 puan

Toplam Puan : _____

9. ÖZGEÇMİŞ

2015 yılında Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet lisans programından mezun oldum. 17 Ağustos 2015 tarihinde İstanbul Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde Sosyal Çalışmacı olarak göreve başladım. Görevimi sürdürmeye devam etmekteyim.